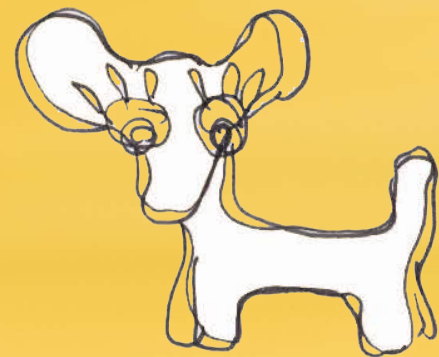

AVIAPOLIS

taiteen yleissuunnitelma

Vantaan Aviapoliksen taiteen yleissuunnitelma
2022

Suunnittelijat: Laura Lehtinen ja Heini Orell, Frei Zimmer Oy
Taiteen erityisasiantuntija: Tuula Lehtinen

Tilaaaja: Vantaan taidemuseo Artsi

Kannen piirrokset: Jasmin Anoschkin

FREI ZIMMER

Vantaa
Aviapolis

VANTAA
TAIDEMUSEO

ARTSI

sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
Johdanto	4
Aviapoliksen alue	5
Osallistaminen	7
Taiteen yleissuunnitelman tavoitteet	10
Taiteen kolme tavoitetasoa	11
Taiteen painopisteet	12
Vantaan ratikan taide	15
Pilotti	16
Aluekohtaiset suunnitelmat	23
<i>Aviapoliksen keskusta</i>	24
<i>Muura</i>	27
<i>Huberila</i>	30
<i>Annefred</i>	33
<i>Aerola</i>	34
<i>Wiima</i>	35
<i>Muut alueet tulevaisuudessa</i>	37
Taiteen toteutuksen aikataulu ja eteneminen	38
Taiteen hankinnan prosessi	39
<i>Teosten elinkaari</i>	40
<i>Aviapoliksen taiteen rahoituksen mahdollisuudet</i>	40
<i>Taiteen hankinnan menetelmät</i>	41
<i>Taiteilijavalinta</i>	42
<i>Teoksen tekijänoikeudet</i>	43
Lopuksi	44
Aviapoliksen taide pähkinänkuoressa	45

tiivistelmä

Vantaan Aviapoliksen alue kehittyy kiivastii seuraavien vuosikymmenien kuluessa logistiikkapainotteisesta alueesta viihtyisäksi ja vehreäksi keskukseksi ja asuinalueeksi. Autokaupungista tulee kävelijäin ja pyöräilijäin kaupunki, kun teollisuus- ja varastohallit pikkuhiljaa väistyvät. Visiona on kehittää Veromiehestä kymmenien tuhansien uusien asukkaiden sekä työntekijöiden kansainvälinen kaupunginosa ja työpaikka-alue, jossa myös taide on läsnä. Tätä mahdollistamaan on laadittu Aviapoliksen taiteen yleissuunnitelma.

3 Aviapoliksen alueen taiteen yleissuunnitelma on Vantaan taidemuseo Artsin ohjaama julkisen taiteen toteuttamiseksi aloitettu poikkihallinnollinen hanke, jonka tavoitteena on ollut laatia suunnitelma ja raamit Aviapoliksen alueen taiteelle. Työ on alkanut kesällä 2021 ja valmistunut elokuussa 2022. Osana taiteen yleissuunnitelman laatimista on toteutettu pilottihanke, jossa palkattiin 4 taiteilijaa visiomaan Aviapoliksen tulevaisuuden taidetta. Valitut taiteilijat ovat Jasmin Anoschkin, Tapio Haapala, Anssi Kasitonni, ja Timo Wright. Aviapoliksen taiteen suunnitelmia on myös yhteensovitettu saman aikaisesti laadittavan Vantaan ratikan taiteen yleissuunnitelman kanssa.

Aviapoliksen alueen taiteen tavoitteena on jäsentää kehittyvää aluetta taiteen keinoin sekä luoda kaupunkikeskustoja, joissa taide ja kulttuuri puhuttelevat eri kulttuureista tulevia asukkaita ja toimijoita. Lisäksi tavoitteena on, että taide tukee alueen imagon kehittymistä ja luo sille tunnistettavia ominaispiirteitä. Myös osallistavuus on nostettu yhdeksi taiteen tavoitteeksi - taiteen toivotaan luovan osallistamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia sekä synnyttävän alueelle yhteisöllisyyttä.

Aviapoliksen taiteelle on määritelty kolme erilaista tavoitetasoa. Näistä ensimmäinen on kansainvälisen tason WAU-kohteet. Nämä ovat teoksia, jotka toimivat alueen maamerkkeinä ja joiden tekijät ovat alansa tunnustettuja huippuja. Seuraavan tason muodostavat

kansallisen tason laadukkaat teokset. Näiden teosten tekijät ovat tunnustettuja ja arvostettuja taiteilijoita ja pääsääntöisesti Suomessa asuvia. Kolmannen tason teokset muodostavat paikallisen tason tekijät ja osallistamisen kautta tuotettu taide. Tähän tasoon kuuluvat erityisesti väliaikaiset teostoteutukset ja erilaiset kokeilukulttuurin ja ruohonjuuritason toiminnasta kumpuavat teokset.

Osana taiteen yleissuunnitelman laadintaa on määritelty viisi taiteen painopistettä: isot kokonaisuudet, alueiden erityispiirteiden korostaminen, taide osana reittejä, pysäköintihalleihin panostaminen sekä väliaikaiset rakentamatonta tilaa haltuun ottavat taideprojektit. Rakentamisaika Aviapoliksen suuralueella on pitkä. Niinpä nähdään tärkeänä, että aluetta otetaan haltuun jo ennen varsinaisen rakentamisen alkamista väliaikaisilla taideprojekteilla ja taiteen toteutus jaksotetaan seuraavien vuosikymmenien ajalle.

Osana taiteen yleissuunnitelmaa on ehdotettu mahdollisuuksia taiteen rahoittamiseksi sekä eri käytäntöjä taidehankkeen hallinnoinnin ja taiteilijoiden valinnan osalta. Olennaista on laatia erilliset aluekeskustai hankekohtaiset taidesuunnitelmat siinä vaiheessa, kun alueen rakentuminen on ajankohtaista. Taidesuunnitelmissa määritellään myös käytössä oleva budjetti.

Taiteen yleissuunnitelma on valmistunut vuonna 2022 ja siihen kirjattuja käytäntöjä ja suunnitelmia tulee arvioida alueen rakentuessa ja kokemuksen karttuessa. Tästä syystä suosituksena on, että yleissuunnitelma päivitetään noin 5-10 vuoden välein.

johdanto

Julkinen taide on noussut viimeisten vuosikymmenien aikana suureen rooliin rakennettaessa uusia asuinalueita, kaupunginosia ja julkisia rakennuksia, esimerkkeinä Porvoon Länsiranta, Jyväskylän Kangas, Helsingin Kruunuvuorenranta tai Tuusulan Rykmentinpuisto. Taiteen puolesta puhuu monet seikat - taiteen ymmärretään parantavan rakennettavan ympäristön laatua, herättävän kiinnostusta alueeseen ja lisäävän sen arvostusta. Lisäksi julkinen taide on hyvin demokraattista - se tuo taiteen helposti kaikkien kansalaisten saavutettavaksi.

4 Julkisen taiteen eduista on tehty useita tutkimuksia. Taiteen edistämiskeskuksen lokakuussa 2020 teettämän tutkimuksen mukaan 72 % suomalaisista haluaa taidetta arkiympäristöönsä. Vantaalaisista vastaajista 80 % haluaa kyselytutkimuksen mukaan taidetta arkiympäristöönsä kuten asuinalueelle, opiskelu- tai työpaikalle, kirjastoihin ja muihin vastaaviin paikkoihin. 70 % vantaalaisista vastaajista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että taide nostaa asuinalueen ja/tai kiinteistön arvoa ja 83 % on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että taide parantaa ympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta. (Lähde: https://www.taike.fi/documents/10162/1342256/Gallup_2020_Kansalaisten_kasityksia_taikeesta_arkiymparistossa_Taike_kooste.pdf/8fdfe216-8057-e5c0-5071-ca1001615ede).

Nyt rakentuva Aviapoliksen alue ei ole Vantaan ensimmäinen kohde, jossa julkinen taide yhdistetään osaksi alueen rakentamista. Vantaan kaupungilla on jo kokemuksia taiteen yhdistämisestä aluekehityshankkeeseen Leinelän ja Kivistön kaupunginosista. Lisäksi taidetta on toteutettu yksittäisinä hankkeina osaksi kaupungin puistoja, aukioita, kouluja ja vastaavia julkisia rakennuksia ja tiloja.

Vantaan Aviapoliksen alueelle valmistunut taiteen yleissuunnitelma määrittelee alueen taiteen suuntalinjoja. Yleissuunnitelmassa on pyritty ottamaan huomioon kaupungin aikaisemmat kokemusten

taiteen yhdistämisestä rakentamiseen ja kehitetty näiden kokemusten pohjalta tarkennettu toimintamalli Aviapoliksen alueelle. Myös Vantaan kaupungin arvot, avoimuus, rohkeus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys ovat olleet kantavina teemoina taiteen yleissuunnitelman valmistelussa. Aviapolis on alueena erityislaatuinen monin eri tavoin ja erityisesti alueelle sijoittuva lentokenttä luo leimallisen ominaispiirteen, joka erottaa sen monista muista kaupunginosista. Vantaa on Suomen monikulttuurisin kaupunki ja lentokentän läheisyys vielä korostaa monikulttuurisuuden merkitystä alueella. Myös tämä on haluttu ottaa merkittävänä seikkana taiteen yleissuunnitelman valmistelussa huomioon - alueen taiteen tulee soveltua kaikille kulttuurisesta taustasta riippumatta.

Aviapoliksen alueen taiteen yleissuunnitelma on Vantaan taidemuseo Artsin ohjaama julkisen taiteen toteuttamiseksi aloitettu poikkihallinnollinen hanke, jonka tavoitteena on ollut laatia suunnitelma ja raamit Aviapoliksen alueen taiteelle. Työn on alkanut kesällä 2021 ja sisältänyt 9 ohjausryhmäpalaveria. Lisäksi alueeseen on tutustuttu kolmen eri maastokäynnin avulla. Osana taiteen yleissuunnitelman laatimista on toteutettu pilottihanke, jossa palkattiin 4 taiteilijaa visoiimaan Aviapoliksen tulevaisuuden taidetta. Aviapoliksen taiteen suunnitelmia on myös yhteensovitettu saman aikaisesti laadittavan Vantaan ratikan taiteen yleissuunnitelman kanssa. Työtä on ohjannut vuosien 2021 ja 2022 aikana ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet Anna Hjort-Röntynen, Heidi Burjam, Merja Häsänen, Annukka Larkio, Arja Lukin, Carina Ölander, Johanna Rajala, Charlotta Tanner, Seija Tulonen, Jukka-Veli Heikka, Jonna Juusola, Agon Shala, Sirpa Mäkilä, Henry Westlin, Markus Holm sekä Satu Onnela. Aviapoliksen taiteen yleissuunnitelman laatimisesta on vastannut Frei Zimmer oy.

Aviapoliksen alue

Vantaan kaupunki kasvaa dynaamisesti. Esimerkkinä tästä voidaan pitää Veromiehen kaupunginosaan sekä osin Pakkalan pohjoisosiin nousevaa Aviapoliksen lentokenttäkaupunkia. Veromiehen alue muuntuu seuraavien vuosikymmenien kuluessa logistiikkapainotteisesta alueesta viihtyisäksi ja vehreäksi keskuksesi ja asuinalueeksi. Autokaupungista tulee kävelijäin ja pyöräilijäin kaupunki, kun teollisuus- ja varastohallit pikkuhiljaa väistyvät. Visiona on kehittää Veromiehestä kymmenien tuhansien uusien asukkaiden sekä työntekijöiden kansainvälinen kaupungin osa ja työpaikka-alue. Aviapoliksen kehittyminen tulee jatkumaan vielä usean vuosikymmenen ajan. Erityisen merkityksellistä alueelle on lentokentän läheinen sijainti - tulevaisuuden tavoite on lentokenttäkaupunki, jossa käveltävä reitti yhdistää lentokentän ja kaupunkikeskuksen.

5

Aviapoliksen suunnittelun tavoitteet

- Tehdään autokaupungista käveltävän kokoinen kaupunki, missä voi viihtyä ja viipyä.
- Rakennetaan ekologisesti ja kulttuurisesti kestävää kaupunkia.
- Tehdään kestävästä kulkumuodoista kilpailukykyisiä ja luodaan innovatiivisia liikkumiskäytäntöjä.
- Mahdollistetaan 60 000 työpaikan sijoittuminen alueelle.
- Tehdään elämisen ja asumisen kaupunginosa 20 000 vantaalaiselle.
- Rakennetaan Aviapoliksesta haluttu kohde, jonne tullaan läheltä ja kaukaa.

(lähde: <https://www.vantaa.fi/fi/kaavoitus/kaavat/aviapoliksen-kaavarunko>)

Alueella on joitakin jo olemassa olevia taideteoksia, ja Finavia on panostanut lentokentälle ja sen läheisyyteen sijoitettuihin taidehankintoihin. Lisäksi alueelle on työn alla muutamia uusia teoskokonaisuuksia, jotka tulee huomioida muun taiteen tarkemmassa suunnittelussa.

havainnekuva © Arkkitehdit Soini & Horto Oy

osallistaminen

7

Aviapoliksen taiteen yleissuunnitelma on laadittu yhteistyössä Vantaan kaupungin poikkihallinnollisen työryhmän kanssa. Yleissuunnitelmatyöhön ovat antaneet panoksensa edustajat niin kaavoituksesta, viheraluesuunnittelusta, katusuunnittelusta, Vantaan taidemuseolta kuin kulttuuritoimestakin ja tämä on mahdollistanut suunnitelmien tarkastelun monelta eri kannalta. Lisäksi dialogia on käyty Vantaan ratikka -hankkeen kanssa, jotta taidesuunnitelmat Aviapoliksen alueella eivät ole ristiriitaisia kahden eri hankkeen osalta. Aviapoliksen taidehanketta ja erityisesti sen pilottihanketta esiteltiin myös Ilmailumuseolla 9.6.2022 järjestetyssä Aviapoliksen kehittämistä ja Vantaan ratikkaa esittelevässä yleisötilaisuudessa.

Taiteen yleissuunnitelman laadintaan haluttiin osallistaa myös kaupunkilaisia ja mahdollisia tulevaisuudessa alueella asuvia, siellä työskenteleviä tai vierailevia. Tästä syystä laadittiin avoin kysely, joka oli vastattavissa Vantaan kaupungin verkkosivuilla 27.4 - 15.5.2022. Kyselyyn saatiin tänä aikana 43 vastusta. Vastaajista suurin osa asui Vantaalla ja erityisesti Kartanonkoskella tai Pakkalassa. Pääosa vastaajista oli yli 41-vuotiaita, alle 20-vuotiaita vastaajia ei ollut lainkaan. Lähtötietoina kysyimme, onko Aviapoliksen alueella jokin paikallis- tai kulttuurihistoriallisesti merkittävä piirre ja runsaasti mainintoja saivat oletetusti lentokenttä ja ilmailu sekä Backaksen kartanon alue. Myös Risto Rappääjän tarinat toistuivat useissa kommentteissa.

Julkisen taiteen osalta tiedustelimme vastaajien yleisiä näkemyksiä ja väittämä ”Julkisen taiteen virkistää ja lisää ympäristön viihtyisyyttä” oli yleisin vastaus. Aviapoliksen alueelle vastaajat toivoivat erityisesti seinämaalauksia, valotaidetta, ympäristötaidetta ja kulkua ohjaavaa taidetta, mikä heijastelee hyvin tämänhetkisiä trendejä julkisen taiteen osalta. Aviapoliksen aluetta rakennetaan pitkään ja rakentamisaikana aluetta voisi kyselyn vastausten perusteella piristää erityisesti vihertaideteilla ja istutuslaatikoilla sekä työmaaitojen taiteella. Taiteen teemoista vastaajia miellytti eniten luontoon ja valoon liittyvät tematiikat ja taidetta toivottiin eniten puistoihin ja viheralueille, mutta myös muut kyselyssä esillä olleet vaihtoehdot, kuten julkisten liikennevälineiden pysäkit, rakennusten julkisivut, sähkökaapit ja kaupunkikalusteet kuten valaisimet ja penkit saivat tasaisesti mainintoja.

Kyselyssä tiedusteltiin huolestuttaako Aviapoliksen taideohjelmassa jokin vastaajia ja tähän ei tullut yhtään myöntävää vastausta. Unelmien Aviapolista ja sen kaupunkikuvaa vuonna 2050 kuvailtiin mm seuraavasti:

" Kaupunkimainen, kansainvälinen, vihreä, taiteen ja puistoluonnon pariin kutsuva, uuden Ilmailumuseon ja monipuolisen kulttuuritarjonnan sijaintipaikka, ravintola- ja kahvilatarjonnaltaan vilkas."

" Business hub of Vantaa"

" Luontoarvot huomioiva, ihmisläheinen ja teknologiaa hyödyntävä alue."

" Lapsille edelleen paljon leikkipuistoja, alueella paljon harrastusmahdollisuuksia (myös ulkona), kaunis ympäristö, luonto lähellä, turvallista ja yhteisöllistä."

Aviapoliksen toivottiin tulevaisuudessa olevan tunnettu erityisesti seuraavista seikoista:

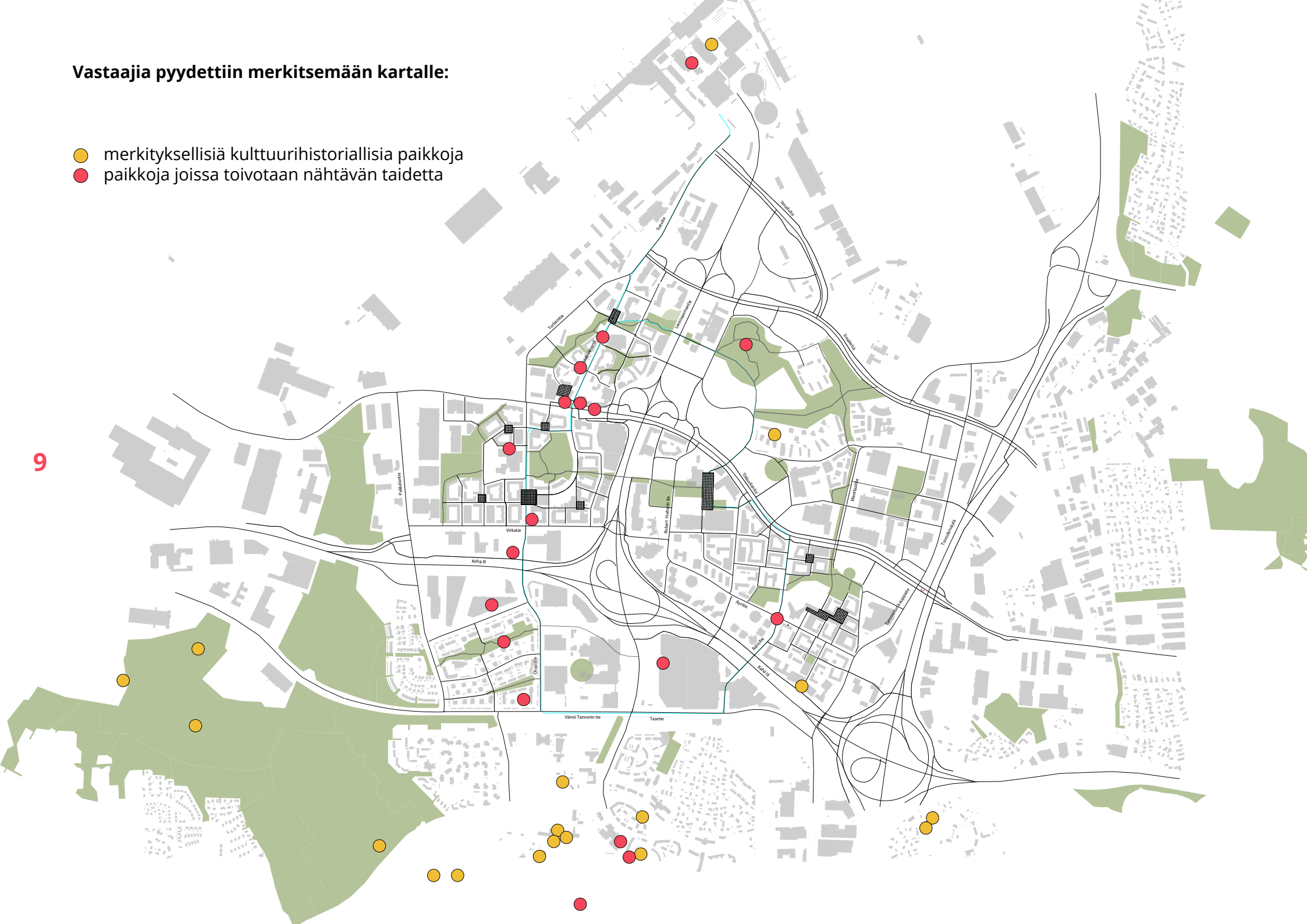
- Taiteesta ja hyvistä julkisista yhteyksistä.
- Viihtyisästä ympäristöstä, laadukkaasta koulutuksesta ja lapsiperheille sopivuudesta.
- Luonnonläheisyydestä ja vehreydestä.
- Luontoarvot huomioiva, ihmisläheinen ja teknologiaa hyödyntävä alue.

Tulevaisuudessa vastaajat toivoivat voivansa osallistua taidehankkeeseen erityisesti vastaamalla kyselyihin verkkosivuilla tai sosiaalisen median kanavissa. Kyselyn kautta saadut tulokset on pyritty ottamaan huomioon taiteen yleissuunnitelmassa.

Vastaajia pyydettiin merkitsemään kartalle:

- merkityksellisiä kulttuurihistoriallisia paikkoja
- paikkoja joissa toivotaan nähtävän taidetta

9

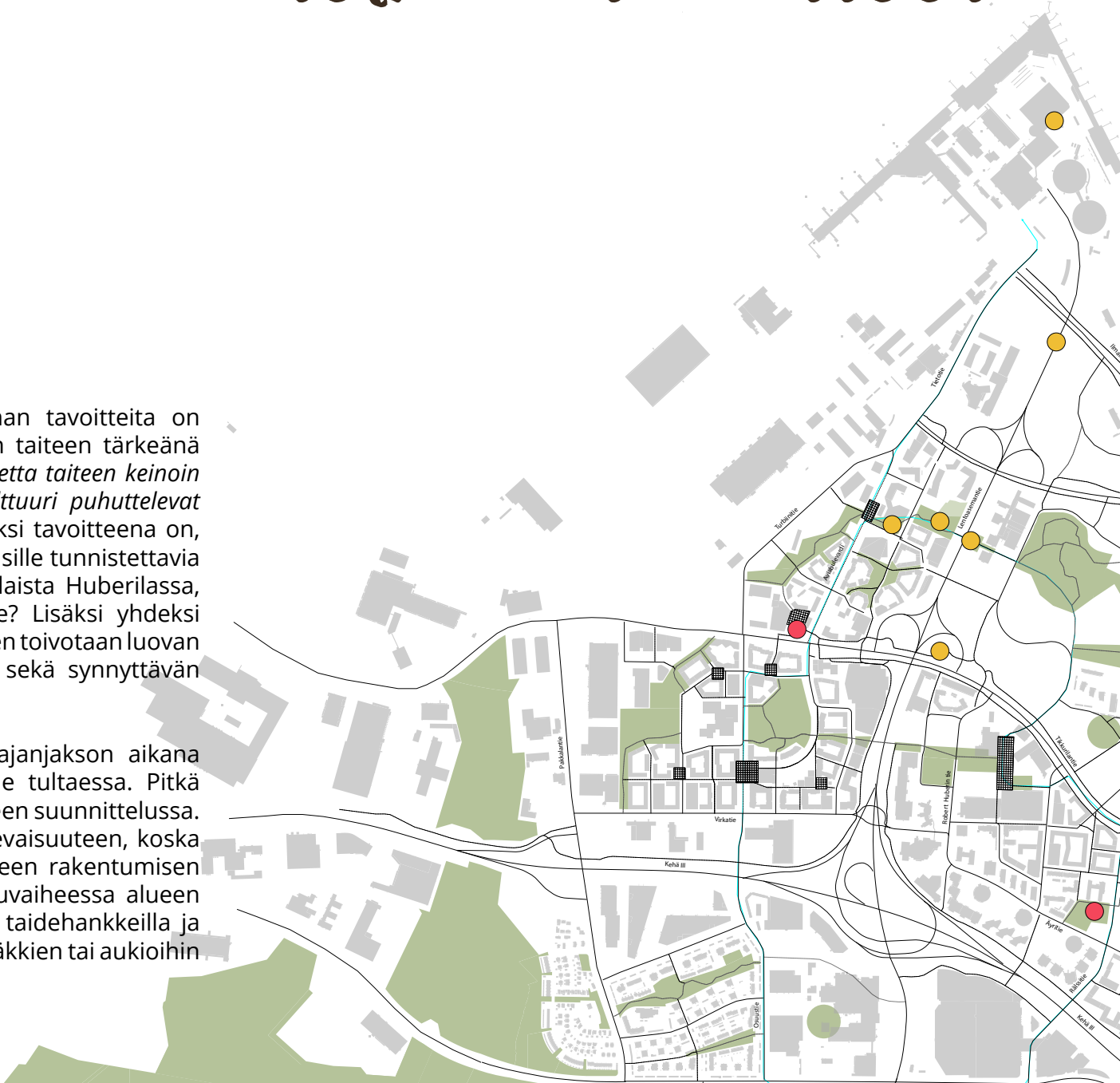

taiteen yleissuunnitelman tavoitteet

10

Aviapoliksen suuralueen taiteen yleissuunnitelman tavoitteita on määritelty osana suunnitelman laadintaa. Alueen taiteen tärkeänä tavoitteena on *jäsentää kehittyvää Aviapoliksen aluetta taiteen keinoin sekä luoda kaupunkikeskustoja, joissa taide ja kulttuuri puhuttelevat eri kulttuureista tulevia toimijoita ja asukkaita*. Lisäksi tavoitteena on, että taide tukee alueen imagon kehittymistä ja luo sille tunnistettavia ominaispiirteitä. Millaista on taide Muurassa, millaista Huberilassa, mikä taas on ominaista Aviapoliksen keskustalle? Lisäksi yhdeksi taiteen tavoitteeksi on nostettu osallistavuus - taiteen toivotaan luovan osallistamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia sekä synnyttävän alueelle yhteisöllisyyttä.

Alueelle on ominaista, että se kehitty pitkän ajanjakson aikana valmistuen kokonaisuudessaan vasta 2050-luvulle tultaessa. Pitkä toteutusaika tulee huomioida monin eri tavoin taiteen suunnittelussa. On turha tehdä liian sitovia linjauksia pitkälle tulevaisuuteen, koska suunnitelmat tulevat luultavasti päivittymään alueen rakentumisen edetessä. Tärkeää kuitenkin on, että jo heti alkuvaiheessa alueen taide lähtee rakentumaan vähintään väliaikaisilla taidehankkeilla ja pysyviin infraratkaisuihin kuten siltojen, ratikkapysäkkien tai aukioihin yhdistyvien taidehankkeiden osalta.

taiteen kolme tavoitetasoa

11

Aviapoliksen taiteelle on määritelty kolme erilaista tavoitetasoa. Näistä ensimmäinen on **kansainvälisen tason WAU-kohteet**. Nämä ovat teoksia, jotka toimivat alueen maamerkkeinä ja joiden tekijät ovat alansa tunnustettuja huippuja. Tavoitteena on erityisen laadukkaita ja näyttäviä teoksia, joita tullaan katsomaan kauempaakin ja joista halutaan jakaa kuvia somessa. Teokset voivat olla yllätyksellisiä erityisesti sijoituspaikkojensa, toteutustapojensa tai mittakaavansa osalta. Nämä kohteet voidaan totuttaa avoimina taidekilpailuina tai kutsukilpailuna. Myös suoratilaukset ovat mahdollisia, jos todetaan työtehtävän soveltuvan erityisen hyvin juuri jollekin taiteilijalle. Näiden teosten budjettien tulee olla tarpeeksi suuria (vähintään 200 000 € ->), jotta mahdollistetaan WAU-tason teokset. WAU-tason teoksia alueelle toteutetaan 3 - 5 kappaletta.

Seuraavan tason muodostavat **kansallisen tason laadukkaat teokset**. Näiden teosten tekijät ovat tunnustettuja ja arvostettuja taiteilijoita ja pääsääntöisesti Suomessa asuvia. Teosten budjetit voivat vaihdella ja tavoitteena on aluetta elävöittäviä, kulkua ohjaavat tai aluekeskusten imagoa korostavat toteutukset. Teosten mittakaavat voivat vaihdella ja niiden ei tarvitse olla niin massiivisia ja näyttäviä, kuin edellisellä tasolla. Taiteilijavalinnat tehdään pääsääntöisesti avoimien portfoliohakujen kautta korostaen kaupungin arvoisikin nimettyä avoimuutta. Tämän tason teoksia alueelle toteutuu kymmeniä. Teokset ovat pääsääntöisesti pysyviä tai niiden elinkaari on vähintään 5 vuotta.

Kolmannen tason teokset muodostavat **paikallisen tason tekijät ja osallistamisen kautta tuotettu taide**. Tähän tasoon kuuluvat erityisesti väliaikaiset teostoteutukset ja erilaiset kokeilukulttuurin ja ruohonjuuritason toiminnasta kumpuavat teokset. Nämä teokset ovat pääsääntöisesti väliaikaisia ja niiden budjetit voivat vaihdella muutamista tuhansista ylöspäin. Tekijöinä voivat olla paikalliset taiteilijat tai osallistavien teosten kautta myös kaupunkilaiset. Kolmannen tason teokset viestivät erityisesti kaupungin arvoista yhteisöllisyyttä.

taiteen painopisteet

12

Superkilen 2012, Superflex, Kööpenhamina © Frei Zimmer

Tactile History 2021, Kristaps Gelzis, Riika © Frei Zimmer

1) Isot kokonaisuudet

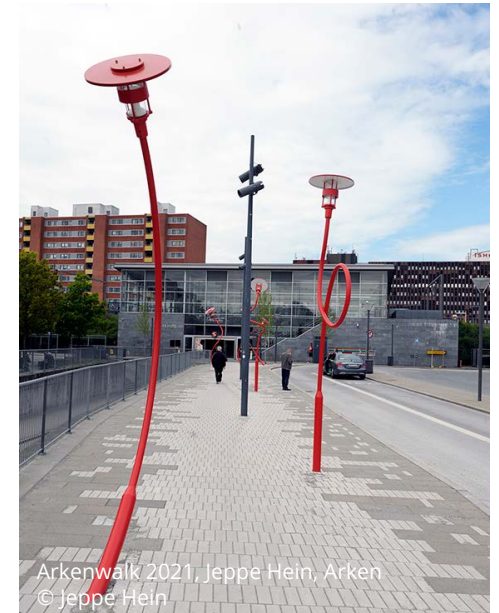
Aviapoliksen alueella tavoitteena on keskittyä muutamiin suurempiin teoskokonaisuuksiin sen sijaan, että alueelle toteutuisi lukuisia yksittäisiä pienempiä teoksia. Esimerkiksi ei ole tavoiteltavaa, että jokaisen kiinteistön yhteyteen totutetaan oma, erillinen taideteos. Teoskokonaisuudet voivat kuitenkin olla laajoja ja muodostua yksittäisistä teoksista muodostaen kokonaisuuden. Kulkua voi ohjata yhtenäinen kokonaisuus, joka rakentuu useammasta reitin varrelle sijoittuvasta teoksesta.

2) Alueiden erityispiirteiden korostaminen

Aviapoliksen alueen taiteen tärkeä tavoite on sen eri kaupunkikeskustojen erityispiirteiden korostaminen. Tästä syystä taide Wiimassa, Muurassa tai Huberilassa tulee eroamaan toisistaan muodostaen kaupunkikeskustoja identifioivia elementtejä. Yleissuunnitelman seuraavissa kappaleissa on kuvattu tarkemmin eri aluekeskusten taidetta.

3) Taide osana reittejä

Taide valjastetaan ohjaamaan kulkua. Alueelta on tunnistettu paikkoja, joihin sijoittamalla taidetta voidaan auttaa orientoitumisessa sekä tehdä reiteistä viihtyisimpiä ja kannustaa näin käyttämään julkisia kulkuneuvoja tai kävelemään / pyöräilemään. Taiteella voidaan myös merkata saapumista hitaampien nopeuksien alueelle. Sijoittamalla taidetta sisääntuloreittien varrelle luodaan mielikuvaa Aviapoliksen alueesta mielenkiintoisena seutuna. Tärkeää on myös se, minkälaisen kuvan Suomesta annamme lentokentältä matkaa jatkaville turisteille, jotka kulkevat pääsääntöisesti Lentoasemantietä pitkin. Tunnistettuja kohteita ovat ainakin kiinnostavuuden kehän merkkäminen taiteen keinoin, Aviabulevardi saavuttaessa lentokentältä kohti Aviapoliksen keskustaa sekä vihersilta, joka yhdistää Muuran ja Huberilan toisiinsa. Myös saapuminen alueelle idästä Wiimaan ja hitaan alueen alkaminen Äyrikujalta kohti Huberilaa nähdään tärkeinä huomioitavina kohteina.

13

4) Pysäköintihalleista näyttäviä

Pysäköintihallit ovat kaupunkitilassa isoja ja näkyviä rakennelmia, joihin alueiden pysäköinti keskitetään. Näin tilaa kaduilta ja pihoilta vapautuu viherympäristöille ja viihtyisimmälle kaupunkitilalle. Koko Aviapoliksen suuralueella panostetaan pysäköintihalleihin ja niiden julkisivuihin yhdistetään taidetta, erikoisvalaistusta tai erityistä muotoilua. Pysäköintihallien julkisivuja eivät riko ikkuna-aukotukset ja tästä syystä suuria julkisivupintoja pystyy käsittelemään erilaisilla kiinnostavilla ratkaisuilla mahdollistaen mittaluokaltaan suuret ja näkyvät teokset. Tavoitteena on, että taiteilija pääsisi mukaan pysäköintihallien suunnitteluun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mikä mahdollistaa taiteen huomioimisen hyvissä ajoin.

5) Väliaikaiset rakentamatonta tilaa haltuun ottavat taideprojektit

Rakentamisaika Aviapoliksen alueella on pitkä. Niinpä nähdään tärkeänä, että aluetta otetaan haltuun jo ennen varsinaisen rakentamisen alkamista väliaikaisilla taideprojekteilla. Näin herätetään ihmisten kiinnostusta alueeseen ja kerrotaan, että täällä rakennetaan uutta kiinnostavaa kaupunkiympäristöä. Väliaikaiset taideprojektit luovat myös yhteisöllisyyttä alueelle. Väliaikaiset taidehankkeet voivat olla kestoiltaan eri mittaisia vaihdellen viikoista useampiin vuosiin.

Väliaikaisia taideprojekteja voidaan lähteä edistämään esimerkiksi yhteistyössä taidealan oppilaitosten kanssa tarjoamalla opiskelijoille käytännön mahdollisuuksia tutustua väliaikaisen taideprojektin suunnitteluun ja toteutukseen alueella.

14

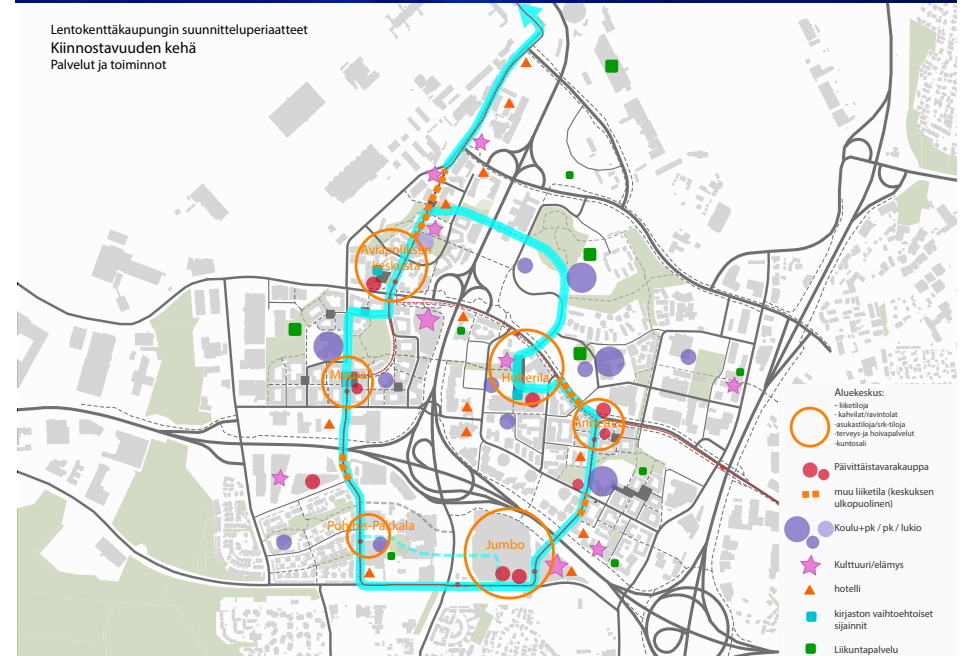
Kiinnostavuuden kehä

Kiinnostavuuden kehä on kaupunkitilassa näkyvä ja tunnistettava Aviapoliksen alueen toiminnot yhdistävä, viihtyisä ja viipyilemään houkutteleva kävelyn ja joukkoliikenteen kehä. Kiinnostavuuden kehä houkuttelee kävelemään ja nauttimaan Aviapoliksen tunnelmasta yhdistäen alueen toiminnalliset solmukohtat. Kiinnostavuuden kehä suunnitellaan jalankulkijan näkökulmasta ja tavoitteena on tehdä kadun ja kiinteistöjen rajapinnoista eläviäisiä.

Kiinnostavuuden kehä kulkee jo nyt toiminnoiltaan ja tunnelmiltaan erilaisten alueiden läpi. Tavoitteena on vahvistaa osuuksien erilaisia luonteita, ja kehällä vaihtelevatkin solmukohtien välissä urbaani syke, kotikadut, metsäidyllit ja vilkas arki -teemaiset alueet. Kiinnostavuuden kehän pituus on 5 kilometriä ja sen tärkeä elementti on 20 metrin välein löytyvät katseenvangitsijat, jotka tarjoavat kulkijoille jotain "kivaa ja kaunista" katsottavaa. (lähde: Aviapoliksen kaavarunko 2016 ja Lentokenttäkaupungin suunnitteluperiaatteet)

© Paul Figdor

Vantaan ratikan taide

Vantaan ratikalle on laadittu taideohjelmaa FCG Finnish Consultin Groupin ja Marjukka Korhosen toimesta saman aikaisesti, kun Aviapoliksen taiteen yleissuunnitelmaa on valmisteltu. Kevään 2022 aikana on pidetty muutamia yhteensovituspalavereita, joissa on tarkennettu taidesuunnitelmia niin, etteivät ne ole ristiriidassa, vaan tukevat toisiaan.

Ratikan taiteen suunnitelmat keskittyvä pääsääntöisesti koko reitille, mutta erityisesti Aviapoliksen alueella pysäkkiympäristöjen läheisyyteen, joihin taas Aviapoliksen taidesuunnitelmissa ei oteta kantaa. Lentokentän läheisyyteen rakentuvan, raitiotiehen liittyvän infran taidesatsaukset suunnitellaan ja rahoitetaan osana ratikan taidekokonaisuutta. Näin toimitaan myös Muuran aukiolle suunnitellun ratikkapysäkkikatoksen osalta, jota on ehdotettu taiteen paikaksi.

Muut taidesatsaukset Aviapoliksen alueella toteutetaan ja rahoitetaan osana Aviapoliksen taidehanketta. Suunnittelun aikana on tunnistettu temaattisia yhtymäkohtia, kuten erilaiset näkötornit ja näköalapaikat, jotka esiintyvät molemmissa suunnitelmissa tukien toinen toistaan.

Osana taiteen yleissuunnitelman laadintaa keväällä 2022 toteutettiin pilottihanke, jossa valituille taiteilijoille annettiin kullekin tehtäväksi ideoida tiettyä aihealuetta taiteen näkökulmasta vailla tiukkoja raameja. Pilotin tavoitteena oli löytää uudenlaisia katsantokantoja alueen kehittämiseen ja taiteen mahdollisuuksiin tehdä kehittyvää aluetta eläväksi jo ennen sen lopullista valmistumista. Pilotti-hanke oli nimensä mukaisesti pilotti, sillä ensimmäistä kertaa aluehankkeen yhteydessä taiteilijoita pyydettiin ideoimaan konseptitasoisia suunnitelmia ilman budjetin ja konkretian suurempia rajoituksia. Tavoitteena oli saada rohkeita ideoita, joita ei ilman taiteilijoiden työpanosta olisi varmasti keksitty.

16 Pilotin taiteilijavalintaa varten järjestettiin avoin portfoliohaku, joka oli auki 3.12.2021 - 5.1.2022. Portfoliohakuun saatiin määräaikaan 58 erittäin korkeatasoista hakemusta. Hakijoiden monipuolisuuden ja korkean laadun vuoksi ohjausryhmä päätti nostaa valittavien taiteilijoiden määrän alkuperäisestä kolmesta neljään.

Valituiksi tulivat *Jasmin Anoschkin*, *Tapio Haapala*, *Anssi Kasitonni* ja *Timo Wright*.

Valituille taiteilijoille osoitettiin jokaiselle oma työtehtävä. Työtehtävien valintaa oli pohjustettu ohjausryhmä- ja työryhmäkokouksissa ja ehdolle oli valittu tehtäviä, jotka nähtiin merkityksellisiksi taidekokonaisuuden ja Aviapoliksen alueen kannalta. Lopullisissa valinnoissa huomioitiin taiteilijoiden toivomukset sekä heidän aiempien kokemustensa vastaavuus työtehtävissä.

Taiteilijoiden työtehtävänä ei ollut annetun budjetin raameissa laadittava realistinen luonnos, vaan enemmänkin vapaasti toteutettua villiä visiointia siitä, miten taidetta voi käyttää alueen brändäämiseen ja kuinka taidetta voidaan hyödyntää alueen kehittämisessä tulevaisuudessa.

Pilottihanke käynnistyi helmikuun 2022 alussa, jolloin valituille taiteilijoille järjestettiin aloituspalaveri Teamsin kautta. Varsinainen maastokatselmus pidettiin 14.3.2022 jolloin taiteilijat pääsivät jalkautumaan alueelle. Taiteilijoiden työtä on ohjattu henkilökohtaisten välitapaamisten avulla maaliskuun huhtikuussa ja lopulliset luonnokset valmistuivat huhtikuun loppuun mennessä. 9.6.2022 aikana taiteilijoiden luonnokset ovat olleet esillä Aviapoliksen asukasillassa ja syksyllä 2022 luonnokset pääsevät Aviapoliksen keskustaan avautuvaan näyttelytila Aviapolis X:ään.

Jasmin Anoschkin: Värikäs, omintakeinen ja positiivinen taiteilija, jonka menetelmiin kuuluvat puuveistosten ja keramiikan lisäksi myös piirustus-, maalaus- ja videotaide. Hänen teoksensa levittävät ympärilleen elämän iloa ja energiaa.

Tapio Haapala: kuvanveistäjä, jonka vahvasti ympäristöä huomioon ottava työskentelytapa kiinnittää teokset kiinteästi osaksi sijoituspaikkaansa. Hän painottaa työskentelyssään prosessin ja yhteistyön merkitystä osana teosten muotoutumista kohti lopullista muotoaan.

Anssi Kasitonni: taiteilija, joka irtautuu taiteen kentän valtavirrasta omaperäisellä ilmaisullaan, jossa alakulttuurista ja populaarikulttuurista tutut viitteet yhdistävät vakavia aiheita huumoriin. Hänen monipuolisin tekniikoin toteutetut teoksensa antavat katsojalle uusia näkökulmia aiheisiin ja haastavat kyseenalaistamaan totuttua.

© Riitta Supperi

Timo Wright: Vahva kokemus yhteisöllisestä työskentelystä ja kiinnostus sen lisäämiseen taiteen keinoin, ovat kuin räätälöity Aviapoliksen tarpeisiin. Wright käsittelee mediataiteen ja installaatioiden keinoin yhteiskunnallisia ja inhimillisiä aiheita koskettavalla ja puhuttelevalla tavalla.

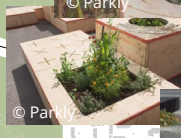
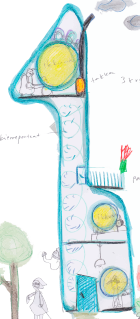
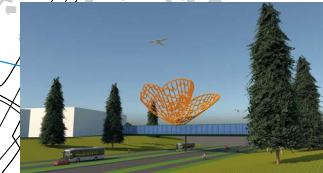
Aluetta kiertävän kiinnostavuuden kehän kaksi puolikasta. Kehän länsi- ja itäpuolilla on voimakkaasti omanlaisensa luonteet. Jasminin tehtävänä on länsipuolen värikkään ja leikkisän Muuran ja urbaanin Aviapoliksen keskustan miettiminen ja Tapiolla Aerolan ja Annfredin luonnonläheisemmät alueet sekä Huberilan vesiteema.

Kulkureitin ohjaistaminen lentokentän ja Aviapoliksen keskustan välillä, erityisesti huomioiden jalankulkureitti.

Yhteisöllisyyden rakentaminen Aviapolis alueelle alueen rakentamisen aikana yhdistämällä lisättyä todellisuutta ja reaalityodellisuutta.

LOYDA VEISTOS I

VAMI NAMI

Jasmin Anoschkin

Anoschkinin luonnoksessa esitetään taiteen sijoittumista kiinnostavuuden kehän yhteyteen Muurassa ja Aviapoliksen keskustassa. Luonnoksessa ideoidaan kuinka veistoksia ja taidetta voidaan sijoittaa osaksi arkiympäristöä yllättävillä tavoilla. Luonnoksen peruskonseptina toimivat eri galleriatasot, jotka pitävät sisällään paljon yksityiskohtaisia ajatuksia. Taiteen ehdotetaan sijoittuvan eri tasoille ja jotkut teokset voivat myös hallita kaikkia tasoja. Taidetta voi kokea esimerkiksi lentokoneesta tai katutasosta käsin ja se muuttua vuoteen varrella.

Eri galleriatasot muodostuvat seuraavista:

- Kattogalleria (näky lentokoneesta tai kattoterasseilta)
- Kerrosgalleria (jakautuu korkeagalleriaan, kerrokset 10-16 ja keskigalleriaan, kerrokset 3-9).
- Katugalleria (sisältää talojen 1-2 kerrokset ja kävelen nähtävät asiat)
- Kamaragalleria (maanpinnalla oleva taide, joka myös ohjaa kulkijoita)
- Kellarigalleria (maan alta tuleva tai maan alla oleva taide)

Luonnoksessa esitetään ideoita kaikkiin galleriakerroksiin. Lisäksi luonnoksessa on ideoitu laajempia kokonaisuuksia kuten veistospankki, taiteilijatalo tai valotaidekatu.

19

Tapio Haapala

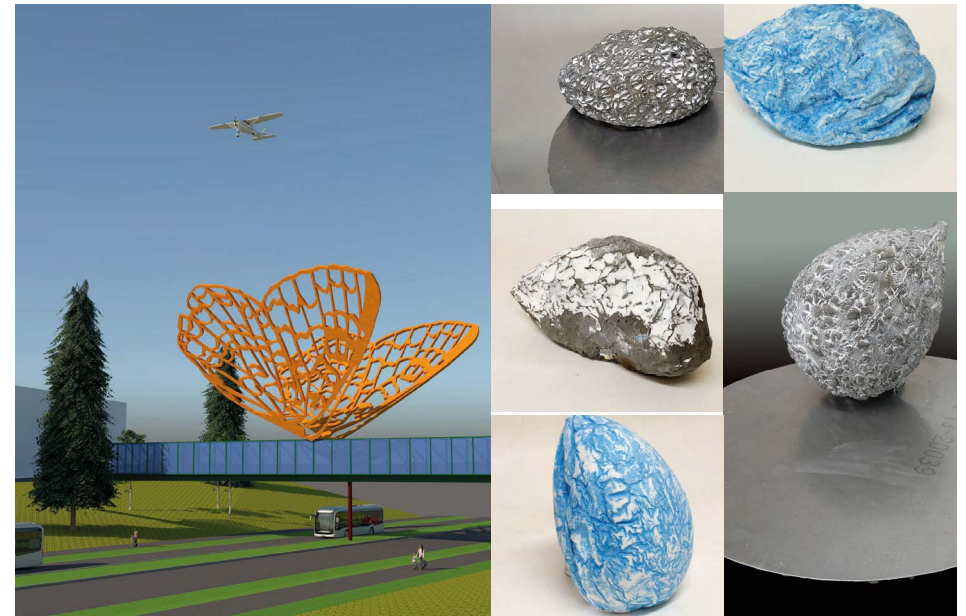
Haapalan luonnos nimeltään "Muutoksien kentällä" rakentuu neljän erilaisen konseptin varaan. Ensimmäinen näistä on nimeltään Metamorfoosi ja se kuvaa Aviapoliksen aluetta valtaviin muutoksiin alueena, jossa historiallinen maatalouspitäjä muuttuu urbaaniksi kansainväliseksi solmukohtaksi. Nyt logistinen, teollinen ja suurten väylien hallitsema vaikutelma vaihtuu alueen rakentuessa tiiviiksi asuinpainotteiseksi työssäkäyntialueeksi. Alueen muuttaminen viihtyisäksi ja ihmisläheiseksi on haastava ja tässä taiteella nähdään olevan paikansa. Metamorfoosi-ajatus käsittelee juuri muodonmuutosta ja ehdottaa alueelle toteutettavan kolme erilaista teosta, "Pertti" – eli jättimäinen perhosportti sijoittuu Lentoasemantien ylittävälle jalankulun ja pyöräilyn sillalle. Teoksen mittakaava on niin suuri, että teos on mahdollista havaita niin lentokoneesta, autosta kuin kävellessä sillan yli. Toinen teos, "AR-olio" ehdotetaan sijoitettavan Technopoliksen rakennusten väliin jäävään solaan ja toteutettavan AR-teknologialla. Kolmas teos "Kehräjä" on opaaliakryylistä valmistettava valoteos, joka syttyä hämärässä houkuttelemaan valollaan yöllä lentäviä hyönteisiä.

Toinen konseptista on nimeltään Veden tilat ja se sisältää neljä erilaista teosehdotusta. Kaikkien näiden tematiikka löytyy vedestä ja teokset ovat sijoitettu Huberilan alueelle kiinnostavuuden kehän varrelle. Ensimmäinen ehdotus "Hajoava D" perustuu havaintoihin jään sulamisesta ja sulaveden kovertamista koloista ja sijaintusi Huberilan alueen aukiolle tai puistoon. Teos "H₂O" saa ideansa vesimolekyylin muodosta ja koostuu kolmesta pallomaisesta muodosta, mitkä on valmistettu vanhasta kuparisista vesijohdoista. Teos on ajateltu sijoittaa johonkin julkisen sisätilaan kuten uimahalliin tai kirjastoon.

Kolmas ehdotus "Janoiset pisarat" kuvaavat veden välttämättömyyttä hellyttävällä tavalla muuttamalla elottomat pisaramuodot muistuttamaan eläinkunnan muotoja. Pisarat ovat kuin ryppyyn kuivuneita muotoja, jotka vaeltavat ja kokoontuvat vesilähteelle tankkaamaan itseään. Materiaaleina ehdotetaan betonia tai alumiinia. Pisarat voivat toimia myös reittiä johdattavana elementtinä. Neljäs ehdotus "Sade ja haihdunta" on alueen maamerkki, joka voi nousta jopa 15 metrin korkeuteen. Teosehdotus kuvaa veden kiertokulkua - massiiviset pisarat ovat matkalla eri suuntiin ja tiettyssä kohdassa niiden muodot leikkaavat toisensa.

Kolmas ehdotus muodostuu virtuaalisista teoksista, joita luodaan Aviapoliksen läpi kulkevan kiinnostavuuden kehän varrelle. Teokset ovat näkyvissä äylaitteissa ja ladattavan sovelluksen kautta. Ideana on luoda teoksia, jotka visualisoivat palindromeja ja luovat kuvallisia tulkintoja sanallisista muodoista.

20

Anssi Kasitonni

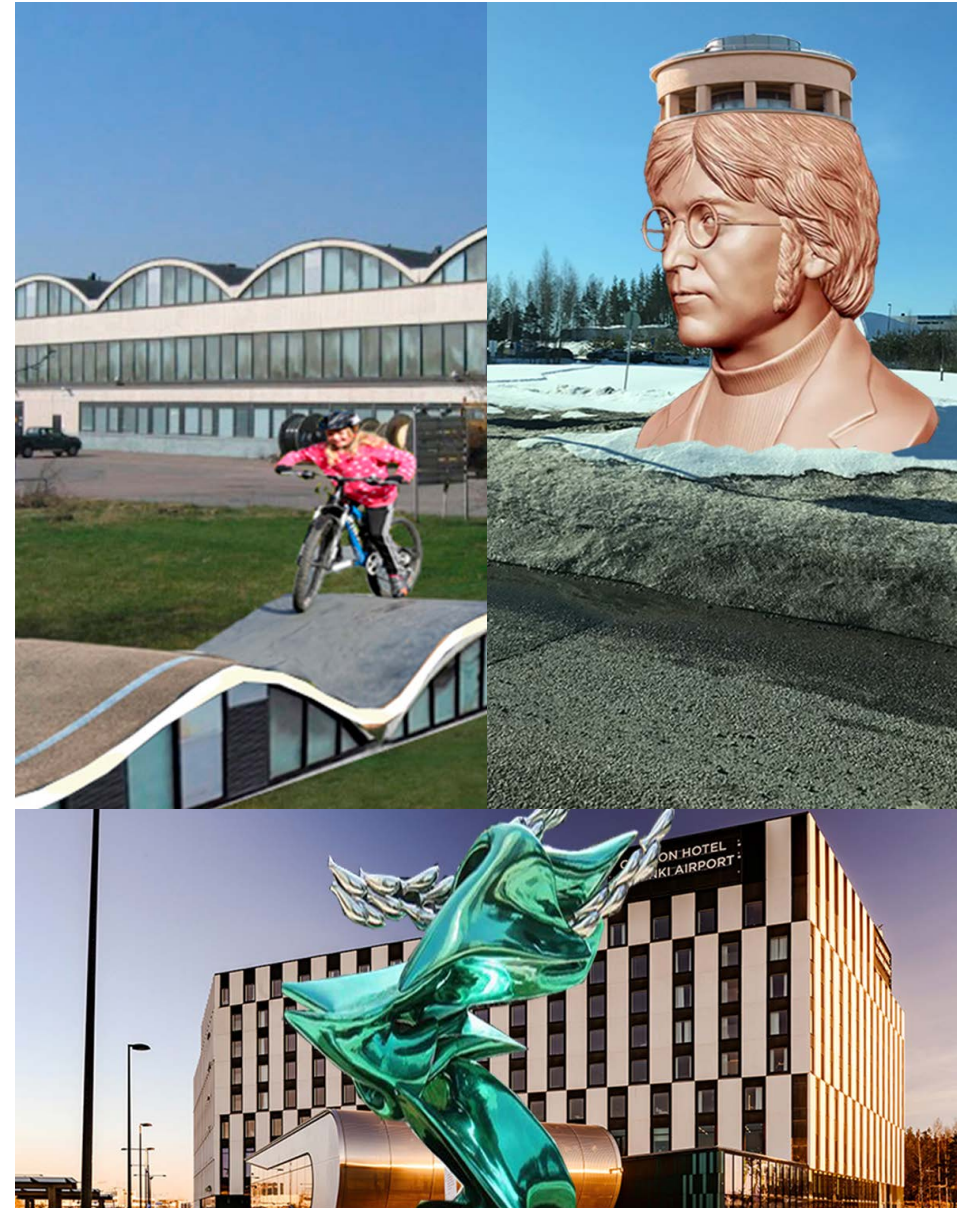
Kasitonni ehdottaa luonnoksessaan kolmea esimerkkiteoskokonaisuutta, jotka voisivat olla sijoittuneena matkalle Helsinki-Vantaa lentokentältä kohti Aviapoliksen keskustaa ja johdattaen kulkijaa mielenkiintoisella ja ilahduttavalla tavalla.

Ensimmäinen ehdotuksista nimeltään "Huberila Pump Track" koostuu neljästä lentoaseman ja Aviapoliksen keskustan välille tehdystä pump track-radasta. Ulkonäöllisesti Huberila Pump Track olisi mahdollisimman tarkka kopio Huberilan hallien katon muodoista ja ikkunoista. Teoksen ideana on toimia johdattavana elementtinä niin, että kulkija näkee aina seuraavan radan. Jos teoskokonaisuuden sijoittuminen ehdotettuun paikkaan on haastavaa, se voidaan sijoittaa myös lähemmäksi Huberilan halleja.

21

Toinen teoskokonaisuus on nimeltään "George, Paul, Ringo ja John lennonjohtotornit". Lentokentän ja Aviapoliksen keskustan väliin ehdotetaan sijoitettavan neljä erilaista "lennonjohtotornia", jotka toimivat myös näköalatorneina. Tornit sijoitetaan niin, että joka tornin luota olisi näköyhteys seuraavaan. Tornien korkeus noin 3-5 metriä ja niistä voisi bongaila myös lentokoneita. Tornit voivat olla keskenään samanlaisia tai jokainen oma, erilainen yksilönsä.

Kolmas ehdotus "Kiintopiste" toisi alueelle yhden todella suuren mittaluokan teoksen, josta muodostuisi alueelle varsinainen tunnistettava maamerkki ja joka leimaisi koko aluetta antaen sille luonnetta. Teokseen voisi liittyä muutama pienempi teososa-jotka sijoittuvat lentokentän reitin varrelle kohtia Aviapoliksen keskustaa kuljettaessa. Ehdotuksia 2. ja 3. voidaan myös yhdistää niin, että yksi torneista toimii tänä suuren mittaluokan teoksena.

Timo Wright

Wrightin luonnosehdotus on konseptiajatus siitä, miten yhteisöllisyyttä voidaan lisätä ja rakentaa Aviapoliksen alueelle. Kokonaiskonsepti kantaa nimeä SYÖMÄÄN! ja koostuu useammasta kokonaisuudesta. SYÖMÄÄN! ei ole vain projekti, joka tuo ihmiset syömään yhdessä vaan se myös mahdollistaa syötävän ruoan kasvattamisen yhdessä.

Kokonaiskonsepti rakentuu yhteisistä ja yksityisistä viljelylaareista ja pensaista / puista, joiden tuotoksia kaupunkilaiset voivat syödä tosiaan kohdaten yhteisten keittiöiden ja pöytien ääressä. Konseptiin kuuluvat myös digitaaliset pyyteettömät lahjat, joita voivat olla esim. kasteluapu, kutsu ruokapöytään tai omien kasvien jakaminen muille tai lisätyn todellisuuden (AR) taideteokset, joita voi jättää ja jakaa kaupunkilaisille viljelylaatikoiden yhteydessä.

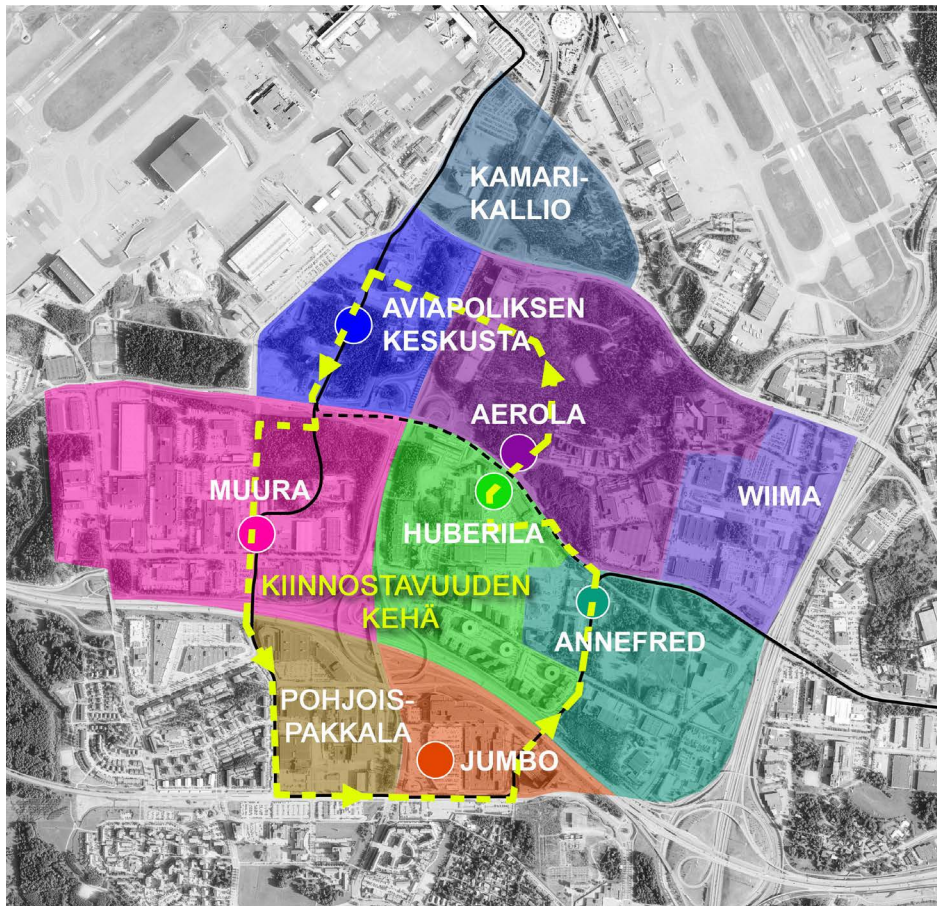
22

Kokonaisuudessa projektissa tavoitellaan konkreettista hyvän kiertoon laittamista ja alueen yhteisöllisuuden edistämistä.

aluekohtaiset suunnitelmat

23

Aviapoliksenerialuekeskuksille on laadittu keskustojen ominaispiirteitä korostavat suunnitelmat. Suunnitelmien tavoitteena on määritellä ne tavoitteet, mitkä kullekin aluekeskukselle on asetettu sekä kertoa niiden taiteen temasta, sijoittumisesta sekä vaiheistamisesta. Osana aluekohtaista suunnittelua on hyödynnetty *Lentokenttäkaupungin suunnitteluperiaatteiden luonnosta*, mistä on saatu lähtötietoja aluekohtaisiin kuvailuihin.

Aviapoliksen alueelle on laadittu myös Vantaan ratikan taiteen yleissuunnitelma ja jotkut alueelle ehdotettavat taidehankkeet voivat toteutua osana ratikan taidehanketta. Vantaan ratikan taiteen ja Aviapoliksen taiteen rajapinnoista on kerrottu lisää kappaleessa Vantaan ratikka ja taide (s.15).

Aviapoliksen keskusta

Aviapoliksen keskustan teemana on käveltävä lentokenttäkaupunki luonnon keskellä Möller Arkitekter AB vuonna 2018 tekemän viitesuunnitelman mukaisesti. Juna-aseman ympärille, joukkoliikenteen solmukohtaan rakentuu urbaani ja tehokas keskusta. Tämä kaupallinen keskus käsittää mm. työpaikkoja, palveluja, tapahtumapaikkoja, asumista ja kulttuuria. Keskukseen pyritään saamaan päivittäistavarakauppa, liiketiloja, kahviloita ja ravintoloita, asukastiloja ja ehkä myös kirjasto ja kulttuuri- ja terveyspalveluita. Palvelut sijoittuvat näkyville paikoille, etenkin kivijalkatiloihin, pääasiassa Aviabulevardin varrelle. Toimitilat sijoittuvat suurten väylien varteen Lentoasemantien, Ilmakehän ja Turbiinitien varteen. Aviapoliksen keskustassa on myös kohtalaisen paljon asumista.

24 Aviapoliksen keskustan kaupunkirakenne koostuu liikenteen melulta suojaavista umpikortteleista, ydinpuistosta, kortteleita ja puistoalueita yhdistävistä jalankulun reiteistä sekä Aviabulevardin "palveluakselista". Asuinvaltaisten kortteleiden ja Turbiinitien välissä on vihervyöhyke. Tulevaisuudessa varaudutaan vähintäänkin uuteen, joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn siltaan tai jopa laajempaan kansirakenteeseen Lentoasemantien yli.

Aviabulevardi ja Tietotie ovat punainen lanka, pääkävelyreitti, joka yhdistää Aviapoliksen keskustan lentoasemaan ja on osa ns. kiinnostavuuden kehää. Aviabulevardi on alueen kaupunkirakenteellinen ydin, jonka varrella ovat niin yksityiset kuin julkiset palvelut. Elävää kaupunkia toteutetaan "20 metrin periaatteella": kävelijän reitille järjestetään keskimäärin 20 metrin välein jotain "kivaa ja kaunista", visuaalisia tai toiminnallisia ärsykeitä, jotka houkuttavat kävelemään ja tekevät siirtymisestä miellyttävän vuodenajasta ja vuorokauden ajasta riippumatta. Rakennuksissa se tarkoittaa esimerkiksi sisäänkäyntikatoksia ja ovia, näyteikkunoita,

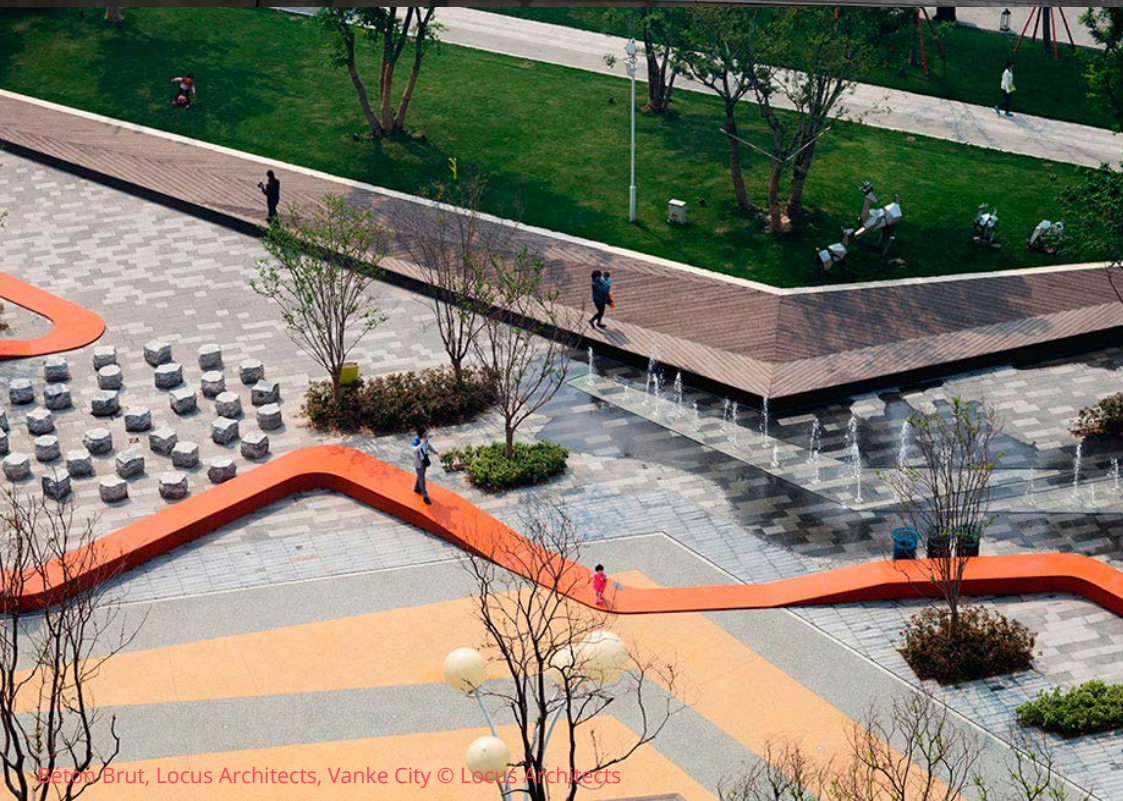
kadulle avautuvia ravintoloita, kahviloita ja terasseja, kahden kerroksen korkuisia arkadeja, taidetta – ja yllätyksiä! Se voi olla myös reitiltä avautuvia pihanäkymiä, toimistopuistoja, aukioita, istutuksia. "20 metrin sääntö" on Aviabulevardilla elintärkeä.

Aviapoliksen keskustan arkkitehtuurin ja käytettävien materiaalien tulee olla korkealaatuisia. Kalliota käytetään osana kaupunkikuvaa ja rakennusten väriytyminen pohjautuu alueen kallioperän väreihin. Julkisivumateriaalina käytetään pääasiassa kiviaineisia materiaaleja, toimitilarakentamisessa voi käyttää lisäksi metallia ja lasia viitteenä lentokentän läheisyydestä. Alueelle on myös suunniteltu uutta Ilmailumuseota.

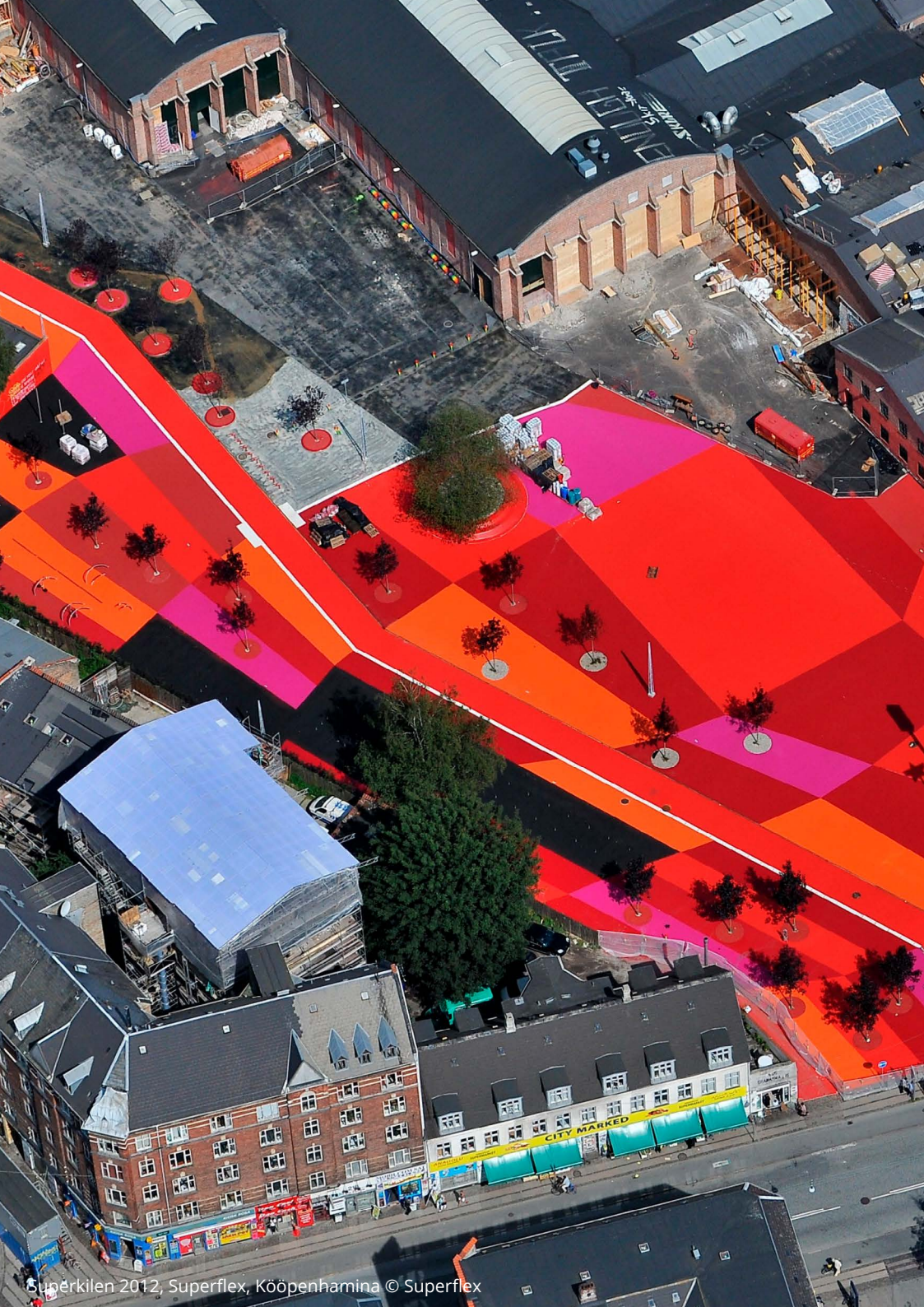
Kallioita, siirtolohkareita sekä metsäpuustoa tullaan säilyttämään korttelialueilla. Metsäisyyttä korostetaan myös uusilla istutuksilla ja kasvivalinnoilla katualueillakin. Alueen halki kulkevaa puistonauhaa Pyttisbergetiltä Karhumäenkallion kautta Tiiranpuistoon ja edelleen Lokinpuistoon ja Plootukalliolle tulee vahvistaa niin kaupunkikuvallisena elementtinä kuin elinvoimaisena viheraiheenakin siten, että metsää ja kallioperän muotoja ja korkotasoa säästetään. Kun kallioleikkauksia tehdään, tulee ne tehdä veistoksellisesti lohkoen niin, ettei porausjälkiä jää näkyviin. Lopuksi kalliikohteita valaistetaan paikoissa, joissa ne näkyvät ohikulkijalle. Aviabulevardille istutetaan myös puustoa.

Kartastoja 2018, Jaakko Niemelä ja Helena Hietanen, Jyväskylä © Jaakko Niemelä

Beton Brut, Locus Architects, Vanke City © Locus Architects

Supérkilen 2012, Superflex, Kööpenhamina © Superflex

Aviapoliksen keskustan taide

Aviapoliksen keskustan kohdalla taiteen tematiikkana on maailmankansalaisuus. Alueella on jo muutamia valmiita taideteoksia ja lisäksi Perttu Saksalta on tilattu Koskettaa-teoskonsepti, joka sijoittuu Avia-aukion yhteyteen. Nämä tulee ottaa huomioon uusien taideteoksia suunniteltaessa.

Aviapoliksen keskustaan toteutuvat uudet teokset voivat sijoittua osaksi määriteltyjä laadun paikkoja, joita ovat tärkeiden tai pitkien näkymien päätteet, risteykset sekä asemarakennusten lähialueet ja jalankulkijoiden kiintokohdat.

Erityisen tärkeänä nähdään Aviapoliksen keskustan ja lentokentän välinen kävely-yhteys, josta halutaan tehdä kiinnostava merkitsemällä ja korostamalla sitä taiteen keinoin. Vaihtoehtoja ovat reittiä merkkäavat ketjumaiset taideteokset, erityisesti muotoillut kadunkalusteet, penkit tai valopylväät tai esimerkiksi reitin selkeyttäminen väriasfaltilla tai maaleilla niin, että reitti näkyy kiinnostavasti myös lentokoneesta käsin.

Aviapoliksen keskustassa korkea rakentaminen tuo merkitykselliseksi myös näkymät korkealta alas matalampien rakennusten katoille ja katutilaan. Taide voi sijoittua yllättäviinkin paikkoihin ja luoda uusia näkökulmia sitä tarkasteltaessa ylemmistä kerroksista tai kattoterasseilta.

Aviapoliksen keskustaan on kaavoitettu muutamia pysäköintihalleja, joiden yhteyteen toteutetaan taidetta sekä/tai erityisen kiinnostavaa arkkitehtuuria/muotoilua. Lisäksi alueelle mahdollisesti toteutettava uusi joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn yhdistävä silta tai mahdollinen laajempi kansirakenne nähdään potentiaalisena taidekohteena.

Aviapoliksen keskustaa halkoo jo aikaisemmin esitelty kiinnostavuuden kehä ja sen 20 metrin säännön huomioiminen alueella nähdään erityisen tärkeänä. Kiinnostavia kohtia katutilassa voivat taiteen lisäksi muodostaa viherratkaisut, muotoiluratkaisut, kivijalkaliikkeet jne.

Pilotin mahdollisuudet Aviapoliksen keskustassa

Erityisesti Anssi Kasitonin Lentokentältä kohti Aviapoliksen keskustaa johdattelevat teosajatukset (lennonjohtotornit, Huberila Pump Track tai suuri Kiintopiste) sijoittuvat alueelle. Myös osa Jasmin Anoschkinin teosideoista sijoittuu tai voi sijoittua tälle alueelle. Aviapoliksen keskustaan voidaan sijoittaa myös Timo Wrightin SYÖMÄÄN! -konseptin mukaisia viljelylaatikoita ja yhteisgrillejä ja pöytiä.

Muura

Muura on kaupunkikylien kudelman Plootukallion ympärillä. Muuran koulu, päiväkodit, liikuntakenttä, puistoakseli ja Muuranaukio muodostavat alueen ytimen, jossa on lähipalveluita, viihtyisiä ulkona olemisen paikkoja ja monimuotoista luontoa. Ytimeen sijoittuu myös kaupallisia palveluita, kuten päivittäistavarakauppa, liiketiloja, kahviloita ja ravintoloita, sekä asukastiloja, ehkä myös seurakunnan tiloja tai terveystiloja. Tilat sijoittuvat etenkin rakennusten kivijalkaan. Asuinkorttelit ryhmittyvät omaleimaisiksi kaupunkikyliksi, joiden keskellä aukiot ovat houkuttelevia arkielämän kohtaamispaikkoja. Muuran kyläaukiot yhdistetään jalankulkureitillä, jota myötäilee tunnistettava, esimerkiksi kukkivien puiden rivi. Lentoasemantien varteen sijoittuu toimitiloja tiiviiksi ja kaupunkimaiseksi rakennusrintamaksi.

27

Muuran arkkitehtuuri peilaa Kartanonkosken kaupunkikuvaa julkisivujen värikkyyden ja materiaalien sekä harjakattojen osalta. Muuran värikkyyden pohjautuu vuodenaikateemoihin, rakennusten ilme on moderni ja mittakaava suurempi. Kaupunkikuvassa korostuvat värikkyyden, leikkisyys ja kodikkuus.

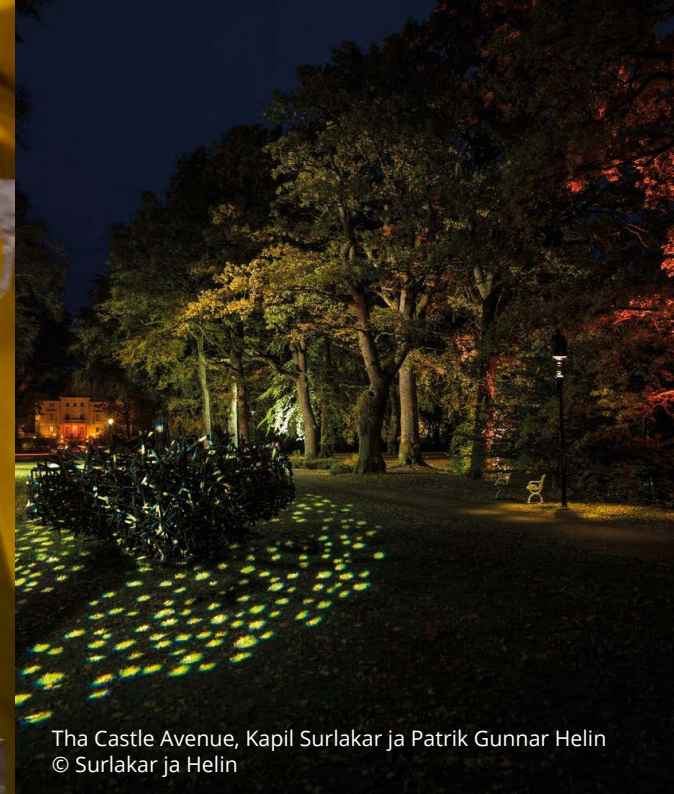
Muuran halki kulkevat merkittävät ulkoilureittiyhteydet Aviapoliksen keskustan sekä Huberilan suunnista kohti Krakanojan viheralueita ja Pakkalaa.

Vihernauha Huberilan alueelta jatkuu puistosiltaa pitkin Muuraan ja Plootukallion kautta kohti Krakanojan viheraluetta. Plootukallio metsineen säilytetään mahdollisimman laajana ja sitä kehitetään keskeiseksi viher- ja virkistysalueeksi siten, että kallion lakialue säilytetään ennallaan ja kulkureittejä ohjataan kasvillisuuden säilyttämiseksi. Metsäisyyttä korostetaan lasten leikkipaikkojen, kuntoilualueiden ja muiden toiminnallisten alueiden suunnittelussa

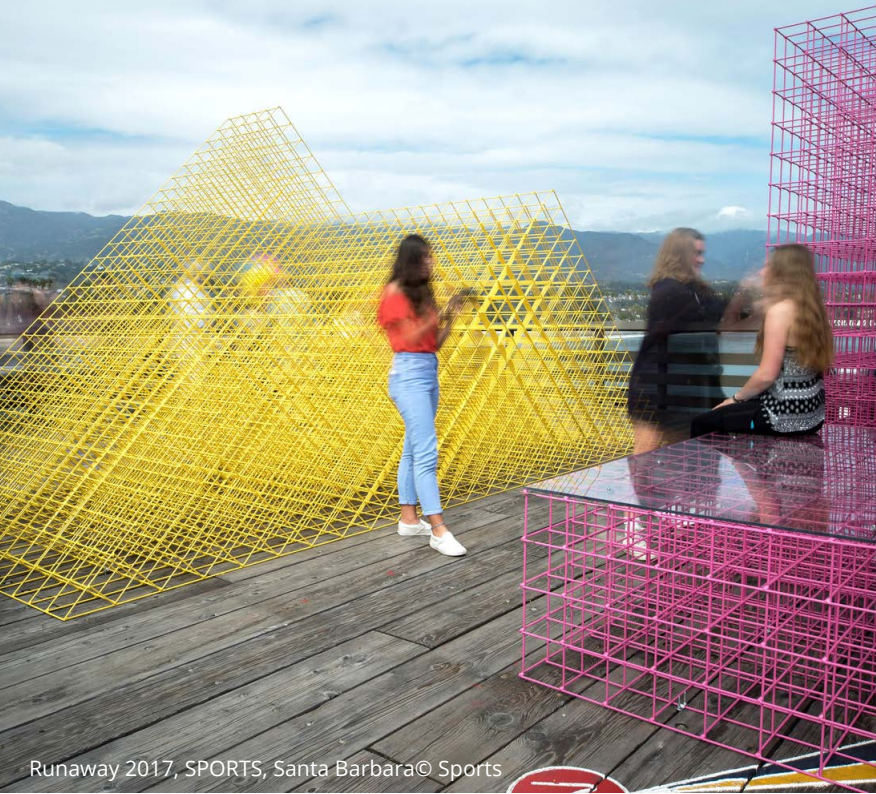
ja toteutuksessa. Kun kalliioleikkauksia tehdään, tulee ne tehdä veistoksellisesti lohkoen niin, ettei porausjälkiä jää näkyviin. Kalliioleikkaukset vaativat turvallisuussyistä aitoja, jotka tulee suunnitella ja toteuttaa laadukkaasti ja maastoon luontevasti sovittaen. Lopuksi kalliokohteita valaistetaan paikoissa, joissa ne näkyvät ohikulkijalle.

Hype 2021, Attackwad, Helsinki Biennial © Frei Zimmer

Tha Castle Avenue, Kapil Surlakar ja Patrik Gunnar Helin © Surlakar ja Helin

Runaway 2017, SPORTS, Santa Barbara © Sports

Watami 2011, stARTT, Rooma © Simone Capra

Muuran taide

Muurassa taide suunnitellaan korostamaan alueen yhteisöllisyyttä. Asuinkorttelit ryhmittyvät omaleimaisiksi kaupunkikyliksi, joiden keskellä aukiot muodostavat houkuttelevia arkielämän kohtaamispaikkoja. Neljälle aukiolle sijoitetaan taidetta, joka huomioi yksilöllisesti kylän omaa vuodenaikojen ympärille rakentuvaa teemaa. Alueen pääteos sijoitetaan Muuran aukiolle.

Alueen taide on yhteisöllisen lisäksi myös funktionaalista. Taide voi yhdistyä katukalusteisiin, leikkipuistoihin tai alueen metsäalueelle ja sen toivotaan huomioivan myös lapset. Metsäalueelle sijoituessaan taide voi olla hienovaraista äänitaidetta tai yllättävää löydettävää. Paikalla sijaitsevia lohkosiiirtymiä ja kallioleikkauksia voidaan korostaa valolla tai niitä käyttää harkitusti taiteen toteutuksessa.

29 Muuran alueelle on tulossa koulu ja kaksi päiväkotia, joihin ehdotetaan toteutettavan taidetta prosenttiperiaatteen mukaisesti.

Mahdollisina taiteen paikkoina ovat myös erityiset laadun paikat Virkatien molemmissa päissä osoittamassa rauhallisemman liikenteen ja kaupunkialueen alkamista Kehä III:lta tultaessa. Myös Lentoasemantien ylittävä uusi puistosilta on alueen maamerkki ja taiteen sijoittuminen osaksi siltaa on kannatettavaa.

Pilotin mahdollisuudet Muurassa

Pilottihankeen osalta ehdotettuja taidesatsauksia Muuraan ovat erityisesti Jasmin Anosckinin teosideat sekä Timo Wrightin SYÖMÄÄN! -konseptin viljelylaatikot, yhteisgrillit ja pöydät.

© Jasmin Anoschkin

© Parkly

Huberila

Huberila on lapsiystävällinen arjen ydin, jonka kortteleissa hehkuvat paratiisipihaat. Huberilaan on helppo tulla joka puolelta Veromiestä. Vanhoista Huberin halleista muotoillaan julkisia kaupunkitiloja ja ihmisten kohtaamisen paikkoja arjen keskelle. Laaja kävelyalue, päiväkotit ja peli- ja leikkikentät ovat turvallinen ympäristö lapsille ja nuorille. Huberilaan pyritään saamaan myös päivittäistavarakauppa, liiketiloja, kahviloita ja ravintoloita, asukastiloja ehkä myös kirjasto, seurakunnan tiloja tai terveystiloihin. Kulttuuritilojen sijoittumiseen Huberila on oivallinen. Huberilan alueella erilaisten palveluiden lisäksi työpaikat ovat toimistoja, hotelleja ja muita vastaavia toimitiloja pääasiassa Kehä III:n ja Lentoasemantien varressa. Alueen ydin on Huberin hallien luona.

30 Tavoitteena on, että myös tulevaisuudessa hallit näkyvät ympäröiville kaduille. Alueen pääsääntöinen kerrosluku on muualla kuin Lentoasemantien ympäristössä viidestä kuuteen, jotta tässä arjen ja asumisen ytimessä säilyy inhimillinen mittakaava. Asuinkorttelit ovat umpikortteleita. Kattomuodot ovat vaihtelevia, villojakin. Ovet avataan kadulle päin, puita istutetaan tuomaan varjoa.

Huberin vanhat kaarihallit säilytetään. Tiili, betoni, corten-teräs, metalli, keraaminen laatta sekä muut teollisuuteen viittaavat materiaalit tuovat katukuvaan rosaa teollisuushistorian identiteettiä, kun taas sisäpihan vaaleilla ja heleillä väreillä luodaan kodikkuutta ja iloisuutta. Vaaleiden hallien ympäristöön rakennetaan julkisivuiltaan tummia rakennuksia, jotta hallien vaaleus korostuu.

Luonto rakennetaan Huberilaan. Alueen kautta kulkee merkittävä ulkoilureittiyhteys Aerolasta ja edelleen puistosillan kautta Lentoasemantien yli kohti Muuraa. Reitin varrella tulee olemaan myös puistoalueita. Alueen ytimenä kaarihallien luona on urbaani ja

vehreä aukiomainen puistikko, joka liittyy Veromiehen viherkehään puistonauhoin, viherkaduin ja puistosillan avulla. Asuinpihoilla on runsaasti vihreää ja kukkivia kasveja. Taskupuistot, sisäpihat ja katuvihreä ovat hyvin merkittäviä alueellisen hulevesien säätelylle.

Placa de la Fleur 2006, Jeppe Hein, Lorient © Jeppe Hein

© Tapio Haapala

Systems (Flow) 2018, Anssi Pulkkinen ja Taneli Rautiainen, Helsinki © Pulkkinen ja Rautiainen

Huberilan taide

Huberilan taiteen punaisen langan muodostavat alueen historia ja vesi. Robert Huber on syy siihen, että helsinkiläiset pääsivät 1800-luvun lopussa nauttimaan kaivoveden sijaan kraanavettä. Huber oli mukana rakentamassa Baselin, Kölnin, Bochumin ja Wienin kaupunkien vesijohtoverkoston. Wienin jälkeen Neptunin yhtiö, jolle Huber työskenteli, tarjosi Huberille kolme kohdetta, joihin seuraavaksi lähteä rakentamaan vesijohtoverkkoja: Napoli, Odessa tai Helsinki. Huber valitsi Helsingin. Vantaalle Huber päätyi 1960-luvulla, kun yhtiön varastotilat kävivät liian pieniksi ja yhtiö osti 10 hehtaaria maata Veromiehen kylästä.

Huberin hallit ovat edelleen alueen katseen vangitsijoita ja luovat imagoa alueelle. Tavoitteena on, että niihin saadaan tulevaisuudessa innovatiivista, koko Aviapoliksen alueelle lisäarvoa tuovaa toimintaa.

32

Huberilan taiteen tematiikka johdetaan alueen historiasta. Taiteella tuodaan esiin Huberin perintöä ja vettä temaattisena lähtökohtana. Taiteen keinoin voidaan esimerkiksi nostaa esille maan alla kulkevia vesi- ja viemärijohtoja. Vesiteeman avulla luodaan myös maamerkkimäisiä teostoteutuksia, joista ainakin joku luo samalla vesileikkipaikan lapsille kesäaikaan. Alueen hulevesipainanteet voidaan myös yhdistää osaksi vesiteemaista kokonaisuutta.

Tärkeimpänä taiteen paikana nähdään hallien keskelle jäävä Huberin tori ympäristöineen. Myös alueen parkkihallien yhteyteen toteutetaan taidetta kuten koko suunnitelmassa on määritelty kohdassa "Taiteen painopisteet".

Alueelle rakentuvista julkisista kohteista taidetta suunnitellaan osaksi kirjastoa, päiväkotia ja urheiluhallia.

Taidetta voidaan suunnitella myös osaksi alueen laadun paikkoja, joista

erityisen tärkeinä nähdään pitkien näkymien päätteet ja risteykset. Esimerkiksi Äyrikujalla autoilijalle kerrotaan saapumisesta hitaamman liikkumisen alueelle ja taide voi olla tässä apuna. Pitkien näkymien merkittävä päätte on Rälssitien ja Tikkurilantien risteyksessä. Myös kiinnostavuuden kehä huomioidaan Huberilan alueella noudattaen 20 metrin sääntöä.

Pilotin mahdollisuudet Huberilassa

Huberilan alueelle sijoittuvat erityisesti Tapio Haapalan luonnoksen mukaiset vesiteemaiset teokset sekä Timo Wrightin SYÖMÄÄN! -konseptin viljelylaatikot, yhteisgrillit ja pöydät. Aviapoliksen keskuksen alueelle suunniteltu Huberila Pump Track voisi myös hyvin löytää luontevan sijainnin itse hallien läheisyydestä.

Annefred

Annefredissä koko kylä kasvaa. Koulun, ratikkapysäkin ja puistojen ympärille syntyy Annefredin elämän keskus, missä yhdistyvät oppiminen, liikunta, kauppa ja virkistys. Tänne, kiinnostavuuden kehän reitille, pyritään saamaan päivittäistavarakauppa, liiketiloja, kahviloita, ravintoloita ja asukastiloja. Myös asuinkortteleiden välissä olevien aukoiden varsille katutasoon tulee aukiolle avautuvia julkisia ja puolijulkisia tiloja. Ratikkapysäkin molemmin puolin on vilkkaan toiminnan paikka palveluineen.

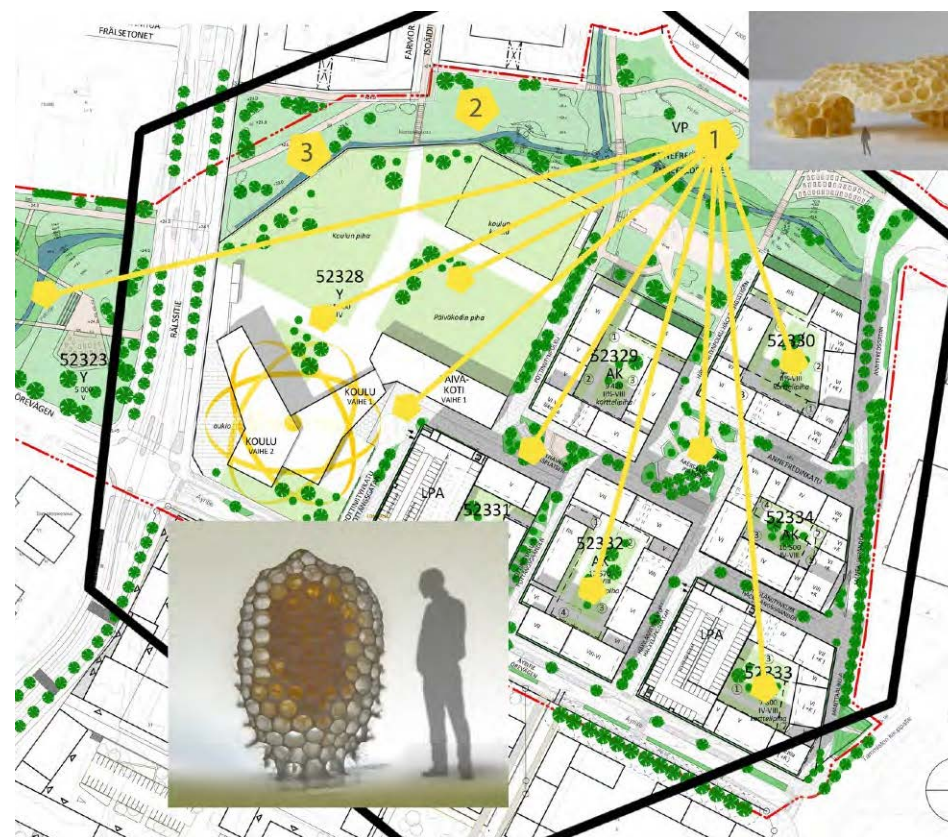
Kehä III:n ja Tuusulanväylän varteen sijoittuvat työpaikka-alueet, jotka muodostavat tiivistä rakennusrintamaa. Eritasojen "spagettiristeykseen" sopisi sellainenkin hanke, joka voitaisiin jalostaa myös nähtävyydeksi ja näköalapaikaksi - tai laskettelumäeksi kuten voimalaitos Kööpenhaminassa.

Kaupunkikuvan elementtejä ovat umpikorttelit, pikku aukiot ja vivahteikkaat puistot, joita koulun piha visuaalisesti jatkaa. Taide nivotaan näkyväksi osaksi kaupunkikuvaa ja asukkaiden jokapäiväistä elämää. Rakennusten mittakaava vaihtelee pysyen suhteellisen matalana, keskimäärin 5-6-kerroksisena.

Rakennusten värit pohjautuvat entiseen peltomaisemaan ja niityn väreihin sekä teollisuushistorian punatiileen. Julkisivumateriaalit ovat pääasiassa puuta, tiiltä ja rappausta. Kattomuodot ja -materiaalit ovat vaihtelevia. Auramon punatiilinen toimistotalo säilyy muistumana alueen teollisuushistoriasta.

Annefredinpuisto ja Rälssipuisto ovat alueen tärkeimmät viheralueet monipuolisine toimintoineen ja kasvillisuuksineen. Asuinpihat ovat vehmaita, monilajisia ja metsäisiä.

Alueelle on jo laadittu erillinen taideohjelma, jonka teemana on "Kotiinpaluu". Hankkeen taiteilijoiksi on valittu Harri Larjosto, Rimma Gimbel, Tarja Ervasti, Johanna Häivöja ja Johanna Rytkölä ja taiteen toteutus etenee muun rakentamisen tahdissa. Taidesuunnitelma on rakennustapaohjeen liitteenä ja siihen voi tutustua tästä (<https://www.vantaa.fi/sites/default/files/matti/938564-935703-002373%20Rakentamistapaohje%2C%203.11.2020.PDF>).

Aerola

Aerolan metsäkaupungissa on metsä kaupungissa. Välitön suhde luontoon on Alvar Aallon suunnittelun perintöä. Aerola tarjoaa asukkailleen helposti saavutettavat palvelut: koulun ja urheilukentät sekä monipuoliset ulkoilumahdollisuudet upeassa luonnossa.

Kaupalliset palvelut sijoittuvat Tikkurilantien ratikkapysäkkivarauksen lähelle. Aerolan ”pienkeskus” tukeutuu Annefredin ja Huberilan palveluihin muodostaen Tikkurilantielle Rälssitien ja Robert Huberin tien välisestä osasta varsin laajan keskustamaisen alueen.

Metsäisellä alueella korttelit ovat suuria. Katujen varret ovat tiivistä kaupunkia, kuntaaskortteleiden pihat ovat laajoja, kallioisia salametsiä, jotka täytyy löytää, tai vehreitä sisäpihoja viljelymahdollisuuksineen. Rakentamisen sovittaminen kallioiseen metsämaastoon, maanpinnan läheisyys ja yhteys luontoon ohjaavat suunnittelua koko alueen rakentamisessa.

Rakennusten mittakaava vaihtelee pysyen suhteellisen matalana, keskimäärin 5–6-kerroksisena. Lentoasemantien varressa rakennukset muodostavat tärkeää kaupunkikuvaa ja sijoittuvat mahdollisimman lähelle tietä.

Metsäiseen kaupunki-ilmeeseen kuuluu, että Aerola on puurakentamisen alue. Luonnonkivi voi olla osana julkisivua. Väritys pohjautuu puiden ja kivien väriskaalaan. Rakennuksissa on harjakatot tai kasvikatot. Alvar Aallon suunnittelemat Aerolan talot ovat alueen valkoisena hohtava helmi. Myös Aerolan eteläosa toteutetaan ilmeeltään metsäisenä.

Pyttisbergetin kallio ja metsä on Veromiehen tärkein metsäalue Muuran Plootukallion ohella. Metsä ja kalliot antavat Aerolalle

luonteen. Niitä säilytetään mahdollisimman laajalti virkistysalueina, mutta myös kortteleissa siten, että metsää, kallioperän muotoja ja korkotasoja säästetään. Jos kallioleikkauksia tehdään, tulee ne tehdä veistoksellisesti lohkoen niin, ettei porausjälkiä jää näkyviin. Lopuksi kalliokohteita valaistaan paikoissa, joissa ne näkyvät ohikulkijalle.

Aerolan taide

Aerolassa taide ei ole pääosassa, vaan luonto ja muotoilu nousevat keskiöön. Alueen taide sulautuu hienovaraisesti Pyttisbergetin kallion ja metsän siimekseen tuoden sinne pieniä, luontoreiteiltä löydettäviä teoksia. Teokset voivat olla pieniä veistoksia tai luonnonmateriaaleista tehtyjä väliaikaisempia teostoteutuksia.

Pilotin mahdollisuudet Aerolassa

Aerolan alueelle sijoittuvat erityisesti Tapio Haapalan Pyttisbergin kalliolle suunniteltu ”Kehräjä”, opaaliakryylistä valmistettava valoteos, joka syttyy hämärässä houkuttelemaan valollaan yöllä lentäviä hyönteisiä. Alueelle voi sijoittua myös Timo Wrightin SYÖMÄÄN” -konseptin mukaisia istutuslaatikoita, yhteisgrillejä ja pöytiä.

Wiima

Wiiman alue huokuu uusiokäyttöä ja kierrätystä. Se on Aviapoliksen Manchester ja Berliini, jota luova luokka muokkaa. Alueen metsiköstä ja lammesta tulee puistokeidas asuinkortteleiden ja vanhojen teollisuusrakennusten väliin. Sen ympäristössä ihmiset tapaavat arjen askareissa: matonpesupaikalla, kasvimaalla, leikkipaikalla, päiväkodissa, käsityöpajoissa, myyjäisissä. Tämä "aluekeskus" ei ole liian fiini, vaan rosoisempi tekemisen paikka. Alueen kohokohtana ovat vanhat, teollisuuden punatiilirakennukset sekä alueen keskelle sijoittuva puistikko, joista aluekeskus muodostuu.

Alueen työpaikat sijoittuvat Ilmakehän ja Kiitoradantien varteen. Vanhoihin punatiilirakennuksiin sopii hyvin kulttuuritiloja tai pajatyyppisiä työtiloja ja ateljeetiloja Kaapelitehtaan tyyliin.

35

Uudisrakennukset ovat tasakorkeasti viisikerroksisia, mikä tukee miellyttävää asuinalueen mittakaavaa. Alueen arkkitehtuurissa ja ympäristörakentamisessa näkyy teollisuushistoria ja punatiiliset teollisuusrakennukset säilytetään. Osa muista teollisuus- ja hallirakennuksia suositellaan uusiokäytettäväksi esimerkiksi pysäköinti- tai harrastustiloina. Rakennusten kattomuotona on pääosin harjakatto. Tasakattojen tulee olla pääasiassa kasvikattoja tai terasseja. Julkisivumateriaalit ja -värit ovat tiiltä, corten-terästä, metallia, ruosteen sävyjä. Uudisrakennuksissa käytetään muita kuin punatiilen sävyjä. Asuinrakennuksissa voidaan käyttää myös rappausta.

Lammikko ja pikku metsikkö säilytetään mahdollisimman laajalti ja kehitetään puistoksi, jossa on tilaa myös eläimille, etenkin hyönteisille ja pönttöpesijöille.

Wiiman taide

Wiiman taide on orgaanisesti kehittyvää, rouheaa ja rentoa. Alueelle sopivat katutaide ja kierrätysmateriaalien ja kiertotalouden periaatteiden avulla toteutetut, väliaikaiset tai pysyvämmät teoskokonaisuudet. Wiiman taide ei ole liian hienostunutta tai kuratoitua, vaan siellä on taiteen tekemisen paikkoja myös harrastajille. Lisäksi erilaiset osallistavat taideprojektit ovat omiaan Wiiman alueelle. Wiiman alueen taide on elävää ja muuttuvaa ja voi lähteä syntymään jo ennen kuin alueen rakentaminen varsinaisesti alkaa luoden imagoa alueelle. Taiteen keinoin voidaan esimerkiksi tuoda alueen viheralueille ötökkähotelleja tai linnunpönttöjä.

Eriytyinen laadun paikka on Kiitoradantien varressa olevien punatiilirakennusten välissä, missä on miellyttävää, ihmisenkokoista mittakaavaa vaikkapa käsityöpajojen ja pienyritysten lomaan sijoittuvalle kahvilalle. Paikka myös ohjaa jalankulkijoita ja pyöräilijöitä Tuusulanväylän alikulkuun. Tikkurilantien varressa on mahdollinen taiteen paikka merkitsemässä "porttia" Aviapoliksen alueelle sekä Pytinojan puistoakselin liittymistä Annefredinpuistoon. Myös Ilmakehän varressa on myös merkittävä paikka alueen "porttina", johon taide voi luontaisesti sijoittua.

Pilotin mahdollisuudet Wiimassa

Wiiman alueelle sijoittuu erityisesti Timo Wrightin "SYÖMÄÄN"-konseptin mukaisia viljelylaatikoita, yhteisgrillejä ja pöytiä.

© Penjelly

© Penjelly

© Baker County Tourism

© Harg Vartanian

© Puolan ulkoministeriö

Muut alueet tulevaisuudessa

Aviapoliksen suuralueeseen kuuluu myös muita kaupunkikeskustoja, kuin tässä mainitut. Taiteen yleissuunnitelma voi levitä tulevaisuudessa koskemaan myös esimerkiksi Pohjois-Pakkalan alueita, jolloin niiden taiteen toteutus tulee pohtia huomioiden Vantaan ratikan taiteen suunnitelmat ja alueen rakentuminen.

Taiteen hankinnan prosessi

Aviapoliksen alueella taiteen hankinta etenee harkitun prosessin mukaisesti. Vantaan kaupungilla ei ole suunnitelmaa laadittaessa kiinteää taidetyöryhmää, vaan julkisen taiteen hankkeita ohjaavat työryhmät ovat hankekohtaisia. Näin ollen myös Aviapoliksen alueen taidetyöryhmä muodostetaan erikseen päättämään hankinnoista ja hallinnoimaan alueen taiteen toteutusta.

Taidetyöryhmän velvollisuuksiin kuuluu seurata Aviapoliksen alueen rakentumista ja huomioida, milloin määritellyn aluekeskuksen suunnittelu on siinä vaiheessa, että tarkemman taidesuunnitelman laatiminen on ajankohtaista. Tällöin työryhmä tekee päätöksen siitä, laaditaanko taidesuunnitelma itse, vai tilaataanko se ulkopuoliselta konsultilta. Taidesuunnitelman laadintaan tulee varata vähintään 3 kk aikaa.

Kun taidesuunnitelma on valmis ja hyväksytty, ryhdytään sen mukaisesti taiteen toteutukseen. Taiteen toteutuksen edetessä taidetyöryhmä tekee taiteilijavalinnat, hyväksyy teoskohtaiset luonnokset ja tekee päätökset toteutusvaiheeseen siirtymisestä. Taidetyöryhmä myös seuraa taiteen kokonaisbudjetin toteutumista ja tekee linjaukset satsauksista väliaikaiseen taiteeseen tai osallistamiseen. Lisäksi taidetyöryhmä seuraa, valvoo ja arvioi koko Aviapoliksen taiteen toteutusta ja tekee päätöksen taiteen yleissuunnitelman päivityksestä. Työryhmä myös määrittelee, miten osallistaminen huomioidaan taidesuunnitelmien ja teostilausten yhteydessä.

Taidetyöryhmä tekee myös päätöksen siitä, palkataanko hankkeeseen mukaan ulkopuolinen taidekoordinaattori vai hoidetaanko työtehtäviä

sisäisesti. Taidekoordinaattoriksi nimetyn vastuulle voi kuulua mm. seuraavat työtehtävät:

- Valmistelee taidetyöryhmän kokoukset
- Seuraa taiteen toteutuksen budjettia yhdessä taidetyöryhmän kanssa
- Vastaa sopimuksien laadinnasta niin luonnos- kuin toteutusvaiheissa
- Tiedottaa ja viestii taidehankkeista eri osapuolille
- Toimii välikätenä kaupungin, rakentajien, taiteilijoiden ja muiden sidosryhmien välillä
- Auttaa taiteilijaa taidehankkeiden toteutuksessa luonnosvaiheesta lähtien
- Vastaa siitä, että teoksen huolto-ohje on laadittu ja vastaanottotarkastus pidetään

Aviapoliksen alueen taidehankkeille valmistellaan omat asiakirjapohjat, joita on helppo päivittää teoskohtaisesti vastaamaan kunkin teoshankinnan tarpeita. Pohjat laaditaan niin luonnoskuin toteutussopimukselle. Lisäksi laaditaan huolto-ohjepohja, joka täytetään teoksen toteutuksen yhteydessä. Huolto-ohjeeseen kirjataan muun muassa teoksen tavoite-elinkaari teoksen kattavan teknisen selvityksen lisäksi. Lisäksi huolto-ohjeessa määritellään vastuutahot teoksen huollon ja ylläpidon osalta. Ennen käyttöönottoa dokumenttipohjat hyväksytetään Vantaan kaupungin lakimiehellä.

Teosten elinkaari

Osana teosten huolto-ohjetta tulee määritellä teoskohtainen tavoite-elinkaari, joka voi vaihdella muutamista kuukausista useisiin vuosikymmeneihin. Elinkaaritavoite kertoo siitä, kuinka kauan teoksen on suunniteltu kestävän, sitä huollettavan ja pidettävän kunnossa ja koska näistä toimista ja teoksesta tulee luopua. Mahdollista on, että teos pysyy kunnossa paljon kauemmin kuin elinkaaren osalta on määritelty. Jos tekijänoikeussopimukset eivät anna aihetta muuhun, voidaan teosta pitää esillä niin kauan, kuin se on hyväkuntoinen. Teosten poiston osalta tulee huomioida materiaalien lajittelu ja kierrätys mahdollisuuksien mukaan.

40

Aviapoliksen taiteen rahoituksen mahdollisuudet

Julkinen taidehanke voidaan rahoittaa kaupungin varoista tai siihen voidaan velvoittaa yksityisiä tahoja tontinluovutuksen yhteydessä. Yleisesti puhutaan prosenttitaiteesta, kun viitataan julkiseen taiteeseen, joka sijoittuu osaksi rakennettua ympäristöä. Prosenttiperiaatteella viitataan myös yleisesti toimintamalliin, jossa tietty osa rakentamisen budjetista on varattu taiteeseen. Prosenttiperiaate voi olla velvoittava tai periaatteellinen ja taiteeseen varattava osuus voi vaihdella kaupungin näkemyksen mukaan vajaan prosentista aina useaan prosenttiin. Taiteeseen varattavien resurssien lisäksi prosenttiperiaatteeseen sitoutumisella on vahva viestinnällinen merkitys ja se kertoo kaupungin halusta panostaa taiteeseen. Vantaalla alettiin toteuttaa prosenttiperiaatetta vuonna 1987. Sittemmin virallisesta prosenttiperiaatteesta on luovuttu, mutta julkisen taiteen hankkeita toteutetaan suunnitelmallisesti osana kaupunkirakentamista.

On olemassa useita mahdollisuuksia rahoittaa Aviapoliksen alueen taidetta. Osana taiteen yleissuunnitelmaa esitellään eri mahdollisuuksia, mutta mihinkään käytäntöön ei vielä sitouduta. Tarkempi rahoitus tulee määritellä aina aluekohtaisten taidesuunnitelmien yhteydessä.

On kuitenkin tärkeää tunnistaa, että ilman riittävää taidebudjettia ei pystytä hankkimaan taidetta, joka vastaa Aviapoliksen alueen taiteelle määriteltyihin tavoitteisiin ja luo alueelle imagoa. Alue on niin laaja, että muutamat yksittäiset teokset koko alueella eivät vielä riitä täyttämään asetettuja tavoitteita.

Investointikustannusten lisäksi on tarpeen varautua taiteen ylläpito-, huolto- ja konservointikustannuksiin. Vaikka materiaalivalintojen ja muiden ratkaisujen osalta pyritään mahdollisimman helppohoitaisiin ja kestäviin ratkaisuihin, vaatii taide kuten kaikki muutkin rakenteet ylläpitoa ja huoltoa. Lisäksi taide sijoituessaan julkiseen tilaan voi kokea ilkeävaltaa, jonka korjauskustannuksiin on syytä varautua. Erityisesti on hyvä tunnistaa, että teokset, jotka sisältävät tekniikkaa, vaativat usein myös enemmän resursseja huoltoon ja ylläpitoon.

Kaupungin omat investoinnit

Taidehankkeita voidaan toteuttaa Aviapoliksen alueella kaupungin omina investointeina. Erityisesti puistoihin tai osaksi infraa toteutuva taide on luontevaa kustantaa osana kyseisiä investointeja. Samoin julkisiin rakennuksiin kuten kouluihin, kirjastoihin tai päiväkoteihin toteutuva taide nähdään osana niiden rakennushankkeita. Tärkeää on neuvotella ja varautua taiteen kustannuksiin tarpeeksi aikaisessa vaiheessa.

Taidevelvoite

Suomessa on jo monia taidekaupunginosia, joissa on voimassa taidevelvoite - esimerkkeinä Porvoon Länsiranta tai Tuusulan Rykmentinpuisto. Kun käytössä on taidevelvoite, kaupunki velvoittaa rakentajaa maksamaan joko tontin hintaan, kohteen investointisummaan tai kohteen rakennusoikeuteen suhteutetun taidevelvoitteen kaupungille, jonka turvin alueen taidetta toteutetaan. Näitä kertyneitä tuloja voidaan käyttää myös taidekoordinaattorin tai kuraattorin palkkaamiseen. Taidevelvoitteet vaihtelevat aluekohtaisesti, mutta niiden suuruus on yleensä suhteessa alueella maksettaviin neliöhintoihin.

Jos rakennettavan maan omistaa joku muu kuin kaupunki, on mahdollista sitoa taidevelvoite myös alueen maankäyttömaksuihin.

Taideosake

Uutena avauksena Aviapoliksen alueella voidaan pilotoida taideosakkeita yhtenä taiteen rahoituksen keinoista. Taideosakkeen hinta voi olla suhteessa toimijan kokoon, kohteen kerrosneliöihin / liikevaihtoon tai asukas- tai asiakasmäärään. Osake voi olla kertaluontoinen maksu ja se voi olla joko pakollinen tai vapaaehtoinen. Jos osakkeen hankinta on vapaaehtoista, voisi sen omistaminen tuoda toimijalle seuraavia etuja:

- Pääsee vaikuttamaan alueen taiteeseen
- Taide tulee sijoittumaan lähelle rahoittajia
- Saa etuja henkilöstölle (mikäli yritys)
- Pääsee osaksi taidelainaamo -toimintaa, mistä voi ilmaiseksi lainata teoksia pihapiiriin, porraskäytäviin, tilaisuuksiin, toimitiloihin (vrt. Jasmin Anoschkinin luonnosehdotus taidevuokraamosta)

On myös mahdollista luoda alueelle alusta, missä tuodaan vahvasti esille toimijoiden omia taidesatsauksia (esimerkkinä vastaavasta toiminnasta Verkkokauppa.com ja Tommi Toijan Bad Bad Boy -veistos)

Säätiöt, apurahat tai merkittävät yritykset

Aviapoliksen alueen taidetta voidaan edellä mainittujen rahoitustapojen lisäksi hankkia myös eri säätiöiden tuella, haettavien apurahojen tai hankerahoitusten turvin tai saamalla teos- tai rahoituslahjoituksia yrityksiltä. On kuitenkin huomioitavaa, että tämän kaltaiset rahoitusmuodot ovat kertaluontoisia ja pelkästään niiden varaan alueen taiteen rahoitusta ei kannattane laskea.

Taiteen hankinnan menetelmät

Hankintalaki (1397/2016) koskee myös Aviapoliksen alueelle hankittavaa julkista taidetta. Julkisten hankintojen kilpailutukseen on kuitenkin kaksi poikkeusta. Ensimmäinen koskee hankintojen kynnsarvoja ja toinen lakiin kirjattuja edellytyksiä, joiden täytyessä voidaan tehdä suorahankinta.*

1) Kynnsarvot:

alle 60 000 euroa - ei kilpailutusta**

< 60 000–220 999 euroa - kansallinen kilpailutus

> 221 000 - EU-tason kilpailutus

2) Suorahankinnan edellytykset

40 § kohta 3: Hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen;

* *Kuvataiteen tilaustyöt ja hankintalaki, prosenttiperiaate.fi. Tiedot haettu 26.8.2019*

** *Vantaan kaupunginhallituksen hyväksymien hankintaohjeiden mukaan myös alle 60 000 euron hankkeet on pääsääntöisesti kilpailutettava. Yli 30 000 euron hankinnoissa on ensisijaisesti käytettävä sähköistä kilpailuttamisjärjestelmää ja 2 000–30 000 euron hankinnat voidaan tehdä hintatiedustelun perusteella.*

Taiteilijoiden valinta

Tapoja valita taiteilija on useita ja päätös menetelmän valinnasta on tehtävä kohteen erityispiireiden pohjalta. Jos taiteilijavalinnat tulee tehdä pikaisesti, ei ole aikaa järjestää avointa kilpailua. Jos taas halutaan saada useampia luonnoksia, ei suora hankinta ole oikea tapa edetä. Valintaperusteet on hyvä kirjata osaksi viranhaltijan tekemää hankintapäätöstä, sillä ne ovat tarpeellinen asiakirja taidekokoelman hallinnan kannalta.

Suoravalinta

Taiteilijan valitseminen suoraan esimerkiksi taidetyöryhmän tuntemista ja tasokkaiksi tiedetyistä taiteilijoista on menetelmänä helppo ja nopea, mutta ei avoin. Vaihtoehdot jäävät työryhmän oman harkinnan varaan, eikä esille nouse mahdollisia uusia potentiaalisia taiteilijoita, jotka voisivat olla hankkeeseen soveltuvia. Valikoiman monipuolisuutta voidaan lisätä pyytämällä ulkopuolista asiantuntijaa kuratoimaan joukon taiteilijoita vaihtoehtoiksi tai jopa tekemään suoravalinnan.

Portfoliohaku

Portfoliohaussa hankkeesta kiinnostuneet taiteilijat lähettävät portfolion olemassa olevista työnäytteistään esitelläkseen osaamistaan. Luonnoksia portfoliohaussa ei pyydetä eikä hyväksytä. Portfolion hakuilmoituksessa kuvataan kohde, johon taidetta ollaan hankkimassa, hankkeen aikataulu sekä budjetti. Ilmoituksen perusteella taiteilijat voivat ilmoittaa kiinnostuksestaan lähettämällä portfolion haun järjestäjälle. Hakuajan umpeuduttua portfoliot käsitellään ja taiteilijat valitaan ilmoituksen kriteerien perusteella. Tilaa jatkaa prosessia yhdessä valitun tai valittujen taiteilijoiden kanssa suorahankinnan, rinnakkaisen luonnostilauksen tai kilpailun merkeissä.

Avoin kilpailu

Mikäli taidehankinta päätetään toteuttaa kilpailulla, voidaan järjestää joko avoin kilpailu tai kutsukilpailu. Avoin taidekilpailu on julkisesti ilmoitettu kilpailu, jossa taiteilijoita kehoitetaan laatimaan ehdotuksia valittuun kohteeseen. Avoin kilpailu voi olla kansallinen tai kansainvälinen. Kilpailuohjelmaan kirjataan tarkemmat osallistumismääräykset sekä kilpailun tarkoitus, eteneminen ja muut yksityiskohdat. Palkintolautakunta perehtyy saatuihin ehdotuksiin ja tekee päätöksen kilpailussa sijoittuneista. Parhaat ehdotukset palkitaan rahapalkinnoin.

Taidekilpailun järjestäminen vaatii paljon aikaa ja resursseja kilpailuohjelman laadintaan, valitsijaraadin nimeämiseen sekä ehdotusten läpikäymiseen ja palkitsemiseen. Toisaalta kilpailu voi tuoda mukanaan runsaasti näkyvyyttä kohteelle ja useita laadukkaita ehdotuksia, joista voidaan valita soveltuvin.

Kutsukilpailu

Kutsukilpailussa kahdelta tai useammalta taiteilijalta pyydetään samanaikaisesti luonnokset samasta taiteellisesta suunnittelukohteesta. Kilpailuohjelmassa määritellään kilpailun yksityiskohdat. Erona rinnakkaiseen luonnostilaukseen on, että taiteilijat valmistelevat luonnoksia itsenäisesti ja ehdotukset palautetaan nimimerkin turvin. Kutsutuille taiteilijoille maksetaan osallistumisesta osallistumispalkkio, jonka suuruus määritellään suhteessa kilpailukohteen laajuuteen. Taiteilijat kutsukilpailuun voidaan valita suoravalintana tai avoimen portfoliohaun kautta. Kutsukilpailu on prosessina hieman hitaampi ja jäykempi kuin rinnakkainen luonnostilaus.

Rinnakkainen luonnostilaus

Kilpailun sijaan voidaan teoshankinta toteuttaa myös rinnakkaisella luonnostilauksella. Rinnakkaisessa luonnostilauksesta kahdelta tai useammalta ammattitaiteilijalta pyydetään luonnos toteutettavasta taideteoksesta tiettyyn kohteeseen ja jokaiselle maksetaan työstä ennakkoon sovittu palkkio. Rinnakkaisen luonnostilauksen aikana vuoropuhelu tilaajan ja taiteilijan välillä on sallittua ja jopa suotavaa. Valmiita luonnoksia arvioi tilaajan määrittelemä arviointiryhmä, johon kuuluu Suomen taiteilijaseuran laatiman ohjeistuksen mukaan vähintään yksi taiteilija ja yksi muu taidealan asiantuntija.

Rinnakkainen luonnostilaus on suhteellisen nopea tapa saada useampia teosluonnoksia samaan kohteeseen. Myös mahdollinen keskustelu taiteilijoiden kanssa luonnosprosessin aikana edesauttaa sitä, että lopputuloksena on varmasti kohteeseen soveltuvia luonnoksia. Taiteilijat rinnakkaiseen luonnostilaukseen voidaan valita suoravalintana tai avoimen portfoliohaun kautta.

Suomen Taiteilijaseuralla on laadittuna tarkemmat ohjeistukset eri hakumuotojen käytäntöihin.

Teosten tekijänoikeudet

Tekijänoikeuslain määrittelemä tekijänoikeus syntyy taiteilijalle. Mikäli valmistunut teos kuuluu Vantaan taidemuseon taidekokoelmiin ja on tätä kautta Suomen museoliiton ja Kuvasto ry:n neuvotteleman vuosikorvauksen piirissä, on kaupungilla oikeus käyttää teoskuvia nettisivustoillaan ilman erillistä sopimusta. Teosten muusta tekijänoikeuden alaisesta käytöstä tulee neuvotella erikseen taiteilijan tai häntä edustavan Kuvaston kanssa.

lopuksi

Taiteen yleissuunnitelma on valmistunut vuonna 2022 ja siihen kirjattuja käytäntöjä ja suunnitelmia tulee arvioida alueen rakentuessa ja kokemusten karttuessa. Tästä syystä suosituksena on, että yleissuunnitelma päivitetään tarvittaessa noin viiden vuoden välein. Päätöksen päivytyksestä tekee taidetyöryhmä.

Aviapoliksen taide pähkinänkuoressa

Aviapoliksen suuralueen taiteen yleissuunnitelman tärkeänä tavoitteena on *jäsentää kehittyvää Aviapoliksen aluetta taiteen keinoin sekä luoda kaupunkikeskustoja, joissa taide ja kulttuuri puhuttelevat eri kulttuureista tulevia toimijoita ja asukkaita*. Lisäksi tavoitteena on, että *taide tukee alueen imagon kehittymistä ja luosille tunnistettavia ominaispiirteitä*. Millaista on taide Muurassa, millaista Huberilassa, mikä taas on ominaista Aviapoliksen keskustalle? Taiteen tavoitteeksi on nostettu myös *osallistavuus - taiteen toivotaan luovan osallistamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia sekä synnyttävän alueelle yhteisöllisyyttä*.

Alueelle on ominaista, että se kehittyi pitkän ajanjakson aikana valmistuen kokonaisuudessaan vasta 2050-luvulle tultaessa. Pitkä toteutusaika tulee huomioida monin eri tavoin taiteen suunnittelussa. Tärkeää kuitenkin on, että jo heti alkuvaiheessa alueen taide lähtee rakentumaan vähintään väliaikaisilla taidehankkeilla ja pysyviin infraratkaisuihin kuten siltojen, ratikkapysäkkien tai aukioihin yhdistyvien taidehankkeiden osalta.

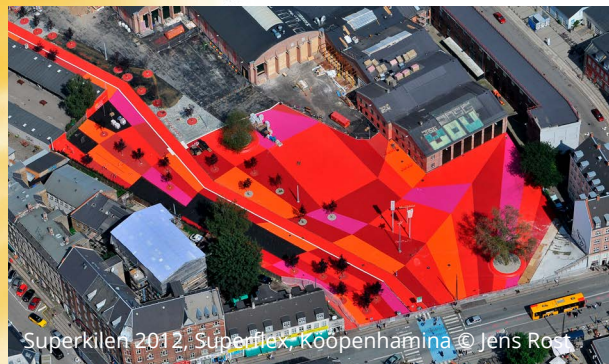
taiteen kolme tavoitetasoa

Kansainvälisen tason WAU-kohteet. Nämä ovat teoksia, jotka toimivat alueen maamerkkeinä ja joiden tekijät ovat alansa tunnustettuja huippuja. Tavoitteena on erityisen laadukkaita ja näyttäviä teoksia, joita tullaan katsomaan kauempaakin ja joista halutaan jakaa kuvia somessa.

Kansallisen tason laadukkaat teokset. Näiden teosten tekijät ovat tunnustettuja ja arvostettuja taiteilijoita ja pääsääntöisesti Suomessa asuvia. Tavoitteena on aluetta elävöittäviä, kulkua ohjaavia tai aluekeskusten imagoa korostavia toteutuksia. Teosten mittakaavat voivat vaihdella ja niiden ei tarvitse olla niin massiivisia ja näyttäviä, kuin Wau-tasolla.

Paikallisen tason tekijät ja osallistamisen kautta tuotettu taide. Tähän tasoon kuuluvat erityisesti väliaikaiset teostoteutukset ja erilaiset kokeilukulttuurin ja ruohonjuuritason toiminnasta kumpuavat teokset.

taiteen painopisteet

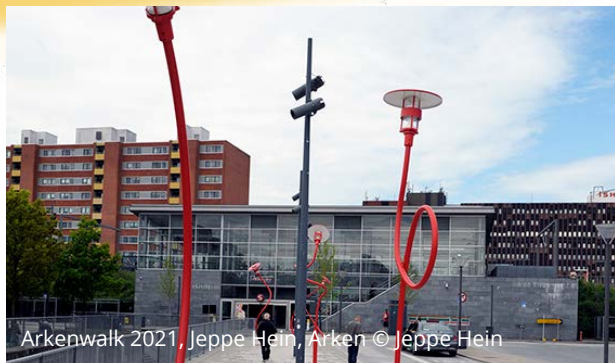
1) Isot kokonaisuudet

Aviapoliksen alueella tavoitteena on keskittyä muutamaani suurempiin teoskokonaisuuksiin sen sijaan, että alueelle toteutuisi lukuisia yksittäisiä pienempiä teoksia.

2) Alueiden erityispiirteiden korostaminen

Taide Wiimassa, Muurassa, Huberilassa tai muissa keskuksissa tulee eroamaan toisistaan muodostaen kaupunkikeskustoja identifioivia elementtejä ja korostaen alueiden erityispiirteitä.

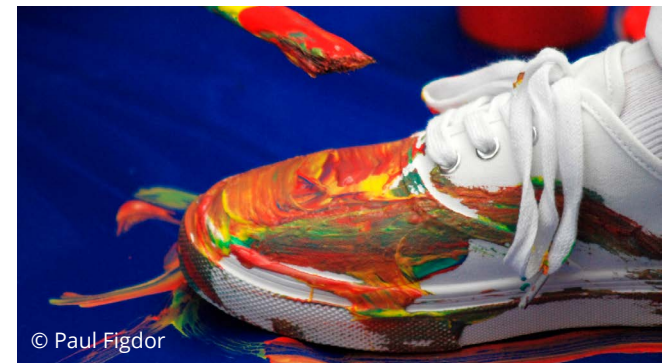
3) Taide osana reittejä

Taide valjastetaan ohjaamaan kulkua. Se tekee reiteistä viihtyisämpiä ja kannustaa näin kävelemään ja pyörimään. Sisääntuloreittien varrella taiteella luodaan mielikuvaa Aviapoliksen alueesta mielenkiintoisena seutuna.

4) Pysäköintihalleista näyttäviä

Koko Aviapoliksen suuralueella panostetaan pysäköintihalleihin ja niiden julkisivuihin yhdistetään taidetta, erikoisvalaistusta tai erityistä muotoilua.

5) Väliaikaiset rakentamaton tilaa haltuun ottavat taideprojektit

Pitkänä rakentamisen aikana taide herättää ihmisten kiinnostusta alueeseen ja viestii, uuden rakentamisesta. Väliaikaiset taideprojektit ja tapahtumat luovat myös yhteisöllisyyttä alueelle.

Taiteen hankinnan prosessi

Aviapoliksen alueelle muodostetaan taidetyöryhmä päättämään hankinnoista ja hallinnoimaan alueen taiteen toteutusta. Taidetyöryhmä seuraa, valvoo ja arvioi koko Aviapoliksen taiteen toteutusta ja tekee päätöksen taiteen yleissuunnitelman päivityksestä.

Taidetyöryhmän velvollisuuksiin kuuluu seurata Aviapoliksen alueen rakentamista ja huomioida, koska kunkin aluekeskuksen suunnittelu on siinä vaiheessa, että tarkemman taidesuunnitelman laatiminen on ajankohtaista. Työryhmä myös määrittelee, miten osallistaminen huomioidaan taidesuunnitelmien ja teostilausten yhteydessä ja päättää väliaikaisten taidehankkeiden käynnistämisestä rakentamisaikana.

Taidetyöryhmä päättää, palkataanko hankkeeseen mukaan ulkopuolinen asiantuntija vai hoidetaanko työtehtäviä sisäisesti. Ulkopuoliselta asiantuntijalta voidaan tilata esimerkiksi aluekohtaisten taidesuunnitelmien laatimista, hankkeiden taiteilijavalintojen kuratointia tai hankkeiden toteutuksen koordinoitua.

Aviapoliksen alueen taidehankkeille valmistellaan omat asiakirjapohjat, joita on helppo päivittää teoskohtaisesti vastaamaan kunkin teoshankinnan tarpeita. Pohjat laaditaan niin luonnos- ja toteutussopimukselle kuin huolto-ohjeelle.

suunnitteluvaihe

Taidehankkeiden käynnistäminen alueen muuhun suunnitteluun ja rakentamiseen soveltuvassa aikataulussa.

Aluekohtainen taidesuunnitelma

Taiteilijavalinnat
- suoravalinnat
- portfoliohaut
- kilpailut

Luonnosvaihe
- luonnossopimukset
- lähtötietojen määrittely
- työn ohjaus
- hyväksymisprosessi

toteutusvaihe

- toteutussopimukset
- reunaehtojen ja vastuurajojen määrittely

Lupaprosessit, hakemukset ja käytännön järjestely

Aikataulun ja budjetin valvonta

Ongelma- ja muutostilanteiden hallinta

Vastaanottotoimenpiteet
- huolto-ohjeen laadinta ja hyväksyntä
- huoltovastuiden määrittely
- toteutuksen sopimuksen mukaisuuden tarkastus ja hyväksyntä